

Cynllun Strategol Y Gymraeg Mewn Addysg 2022-2031

**Cynllunio ar gyfer dyfodol y ddarpariaeth
Addysg Cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam**

Yr Adran Addysg ac Ymyrraeth Gynnar

Fersiwn 2

Medi 2021

Rhagair

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi ymrwymo i gefnogi, ehangu a hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg ac mae hyn yn seiliedig ar yr egwyddorion allweddol canlynol:

- Bod rhieni, plant a phobl ifanc yn cael dealltwriaeth a gwybodaeth lawn am fanteision dwyieithrwydd mewn ffordd hygyrch a chyfoes;
- Galluogi plant a phobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg fel iaith ar gyfer byw a magu hyder wrth i ddwyieithrwydd ddod yn rhan arferol o'u bywydau bob dydd.
- Cynyddu nifer y disgyblion sy'n cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn yr ysgolion cyfrwng Cymraeg dynodedig presennol a sicrhau y gwneir cynlluniau ar gyfer y dyfodol er mwyn cynyddu capasiti.
- Gwella darpariaeth mewn ysgolion cyfrwng Saesneg er mwyn codi safonau yn y Gymraeg yn sylweddol a hyrwyddo dwyieithrwydd.
- Gweithio gyda'n partneriaid i ddatblygu rhaglen o Ddatblygiad Proffesiynol Parhaus sy'n cefnogi ymarferwyr i gyflawni amcanion y Cynllun Strategol Cymraeg Mewn Addysg (CSCA) yn ogystal â chynyddu nifer yr ymarferwyr yn y sector cyfrwng Cymraeg.

Mae'r gofyniad i gyhoeddi CSCA wedi'i nodi yn Neddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013; mae'r gofyniad hwn yn cynnwys cynigion a thargedau'r awdurdod lleol:

- i. i wella cynllunio ar y gyfer darparu addysg cyfrwng Cymraeg yn ei ardal;
- ii. i wella safonau addysg drwy gyfrwng y Gymraeg ac addysgu Cymraeg yn ei ardal.

Strategaeth Llywodraeth Cymru yw bod â miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 (Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg). O dan y rheoliadau newydd mae'n rhaid i awdurdodau lleol baratoi CSCA 10 mlynedd o fis Medi 2022 a hwn i bob pwrpas fydd conglaen cyfraniad y Cyngor tuag at strategaeth Llywodraeth Cymru.

Rydym yn falch iawn o'r cynnydd yr ydym wedi'i wneud mewn perthynas â'r deilliannau y gwnaethom eu pennu ar ddechrau ein CSCA cyfredol ond rydym yn cydnabod bod cryn dipyn i'w gyflawni eto. Rydym yn croesawu'r cyfle y mae'r CSCA hwn yn ei roi i ni wrth i ni gychwyn ar gam nesaf ein siwrnai.

Mae'r ddogfen ymgynghori hon yn amlinellu'r sefyllfa bresennol o ran darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam ac yn nodi'r camau y mae angen i ni eu cymryd dros y deng mlynedd nesaf. Dyma felly gyfle i ni geisio eich safbwyntiau chi ac i ddylanwadu ar y strategaeth ar gyfer y deng mlynedd nesaf. Edrychwn ymlaen at glywed oddi wrthyh chi.

Karen Evans - Prif Swyddog Addysg ac Ymyrraeth Gynnar, 01978 292000

Cyngor Bwrdesitref Sirol Wrecsam, Neuadd y Dref, Wrecsam, LL11 1AY

Cynnwys

Rhagair	2
1. Y Weledigaeth	5
2. Trefniadau Ymgynghori	7
3. Poblogaeth a Nodweddion Ieithyddol	9
APS - Ability to speak Welsh % (Wrexham) * End of December quarter	9
Sgiliau Iaith Gymraeg; Wreccsam	10
4. Y Ddarpariaeth Gymraeg Bresennol	11
Capasiti, Nifer ar y Gofrestr a Llefydd Gwag yn y sector cyfrwng Cymraeg	11
Darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn Ysgolion Uwchradd	14
Darpariaeth ôl 16	15
5. Y Gweithlu (Athrawon a Staff Cefnogi Dysgu)	16
Staff addysgu sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg; Wreccsam	17
6. Darpariaeth Iaith Gymraeg ar gyfer Hwyrddyfodiaid	18
7. Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg ar gyfer Disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol	19
8. Cludiant i'r Ysgol	20
Mynediad at Ddarpariaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg	20
Darpariaeth ôl 16	20

9. Categoriâu Ysgolion yn ôl Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg	21
10. Targed CSCA	22
Gwaelodlin ar gyfer gwir nifer y llefydd sydd ar gael i ddisgyblion ar draws Wrecsam	24
11. Deilliannau CSCA	25
Deilliant 1	25
Deilliant 2	28
Deilliant 3	30
Deilliant 4	32
Deilliant 5	36
Deilliant 6	39
Deilliant 7	42
Geirfa	45

1. Y Weledigaeth

Y flwyddyn 2050: Mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu, mae nifer y siaradwyr wedi cyrraedd miliwn ac mae'r iaith yn cael ei defnyddio ym mhob agwedd ar fywyd. Ymhlith y rhai hynny nad ydynt yn siarad Cymraeg mae ewyllys da tuag at yr iaith ac ymdeimlad o berchnogaeth ohoni a chydabyddiaeth gyffredin o'i chyfraniad at ddiwylliant, cymdeithas ac economi Cymru...Ein gweledigaeth yw creu amodau ffafriol ym mhob rhan o'r wlad sy'n cefnogi caffaeliad yr iaith a'r defnydd ohoni. Rydym am weld cynnydd yn nhrosglwyddiad yr iaith o fewn y teulu, cyflwyniad cynnar y Gymraeg i bob plentyn, system addysg sy'n darparu sgiliau Cymraeg i bawb...

Cymraeg 2025 – Miliwn o Siaradwyr Cymraeg (Llywodraeth Cymru 2017)

Wedi cydnabod yr awch am addysg cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam rydym yn hynod o falch o'r cynnydd yr ydym wedi'i wneud hyd yma.

Mae Wrecsam wedi bod yn llwyddiannus iawn mewn ateb y galw am lefydd mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg ac yn wir gwelwyd twf sylweddol mewn llefydd cyn ac yn ystod oes y CSCA blaenorol. Yn 2013 agorwyd Ysgol Bro Alun, ysgol cyfrwng Cymraeg 210 lle newydd; cymaint oedd llwyddiant yr ysgol mewn denu disgyblion rydym eisoes wedi ehangu'r ddarpariaeth yno i wneud lle i 315 o blant. Yn ogystal, rydym wedi ehangu'r ddarpariaeth mewn nifer o ysgolion cyfrwng Cymraeg lle'r oedd y safleoedd yn caniatáu hynny. Dros y 10 mlynedd ddiwethaf rydym wedi creu 560 neu 42.78% o lefydd ychwanegol mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg.

	Mynediad	Capasiti	Mynediad	Capasiti
Ysgol	2012	2012	2021	2021
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	7	49	7	49
Ysgol Min y Ddol	14	98	20	140
Ysgol Bryn Tabor	42	294	45	315
Ysgol Bodhyfryd	49	343	60	420
Ysgol I.D. Hooson	45	315	45	315
Ysgol Plas Coch	30	210	45	315
Ysgol Bro Alun	0	0	45	315
Cyfanswm	187	1309	267	1869

	Cynnydd	
Ysgol	Mynediad	Capasiti
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	0	0
Ysgol Min y Ddol	6	42
Ysgol Bryn Tabor	3	21
Ysgol Bodhyfryd	11	77
Ysgol I.D. Hooson	0	0
Ysgol Plas Coch	15	105
Ysgol Bro Alun	45	315
Cyfanswm	80	560

Mae Ysgol Morgan Llwyd yn ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam. Rydym wedi cynyddu capasiti yn yr ysgol hon drwy greu darpariaeth chweched dosbarth annibynnol o dan raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif.

Datblygu ac ehangu addysg cyfrwng Cymraeg yw ein gweledigaeth o hyd ac rydym yn cydnabod pwysigrwydd creu cyfleoedd i holl ddisgyblion Wrecsam fod yn ddwyieithog er mwyn iddynt allu dod allan o'n system addysg yn falch o'u hunaniaeth ac yn hyderus yn defnyddio'r ddwy iaith. Trwy hyrwyddo dwyieithrwydd, rydym yn ehangu gorwelion ein plant; yng nghyd-destun Cymru, mae ar gyflogwyr angen cynyddol am weithlu dwyieithog a dywed ymchwil wrthym fod dysgu mwy nag un iaith yn hwyluso'r broses o ddysgu ieithoedd eraill.

Rydym hefyd yn cydnabod bod defnyddio'r Gymraeg y tu hwnt i gatiâu'r ysgol yn ffactor pwysig. Bydd y Cyngor, trwy ei Strategaeth Iaith Gymraeg ei hun a'r Fforwm Cymraeg Mewn Addysg, yn parhau i gydweithio'n effeithiol gyda phartneriaid. Ymhlith manteision eraill, mae'r partneriaethau hyn yn anelu at sicrhau bod dysgwyr Wrecsam yn cael cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd ar fywyd bob dydd a bod dinasyddion yn magu'r hyder i fyw yn ddwyieithog. Gan gymryd hyn oll i ystyriaeth, ein gweledigaeth ar gyfer y deng mlynedd nesaf yw:

1. Cydnabod hawl pob plentyn i ddysgu Cymraeg a hyrwyddo manteision dwyieithrwydd gan sicrhau y caiff rhieni'r holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt i wneud penderfyniadau gwybodus ar bob cam.
2. Cynyddu canran y disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg a sicrhau ei fod ar gael i'r holl ddysgwyr o fewn pellter teithio rhesymol i'w cartrefi;
3. Adeiladu ar lwyddiannau'r gorffennol a hybu'r safonau academiaidd uchaf posibl.
4. Bod rhieni sy'n dewis lleoliad cyfrwng Cymraeg ar gyfer eu plant yn y blynyddoedd cynnar yn cael eu hannog i barhau ag addysg cyfrwng Cymraeg am weddill eu haddysg.
5. Bod Wrecsam yn cael ei weld gan siaradwyr Cymraeg ar draws Cymru fel lle dymunol i fyw ac i weithio gyda chymuned Gymraeg fywiog.

O dan Ddeddf Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 mae'n ofynnol i'r cyrff cyhoeddus o bob rhan o Gymru a enwir yn y Ddeddf weithio tuag at wireddu'r saith nod llesiant, yn cynnwys 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'. Bydd Fforwm Cymraeg Mewn Addysg Wrecsam a'n CSCA yn dod â rhanddeiliaid ynghyd ac yn eu cynnwys mewn penderfyniadau sy'n cefnogi'r nodau llesiant. Yn benodol bydd y Fforwm yn sicrhau cynllunio a phartneriaethau hirdymor er mwyn gwneud yn siŵr bod darpariaeth addysg yn Wrecsam yn cefnogi'r nod o gymdeithas fwy cyfartal sy'n galluogi pobl i wireddu eu potensial waeth beth fo'u cefndir na'u hamgylchiadau gan greu cymdeithas gynaliadwy sy'n hyrwyddo ac yn diogelu'r Gymraeg a threftadaeth a diwylliant yn Wrecsam ac yn ein cymunedau cyfagos.

2. Trefniadau Ymgynghori

Bydd y ddogfen ymgynghori hon yn cael ei chyhoeddi ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ac ar gael i'r canlynol yn unol ag Adran 84 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013:

- Cyrff Llywodraethu a Phenaethiaid pob ysgol a gynhelir gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
- Cyngor Sir y Fflint.
- Cyngor Sir Ddinbych:
- Cyngor Powys
- Coleg Cambria
- Prifysgol Glyndŵr;
- Comisiynydd y Gymraeg
- Estyn
- Esgobaeth Llanelwy
- Fforwm Blynyddoedd Cynnar Wrecsam
- CaBan – Partneriaeth Caer/Bangor Gogledd Cymru
- Mudiad Meithrin
- Yr Urdd
- Menter Iaith Fflint a Wrecsam.
- Senedd yr Ifanc
- Merched y Wawr
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- RhAG (Rhieni dros Addysg Gymraeg)
- Cymdeithas yr Iaith

Bydd y cyfnod ymgynghori'n dechrau ddydd Llun 1 Tachwedd 2021 ac yn cau ddydd Gwener 31 Rhagfyr 2021.

Yn ystod y cyfnod hwn gallwch roi eich safbwyntiau drwy un o'r dulliau canlynol:

- Yn ysgrifenedig, at Mrs Karen Evans, Pennaeth Addysg ac Ymyrraeth Gynnar, Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, Neuadd y Sir, Wrecsam, LL11 1AY;
- Ar-lein drwy Eich Llais

I ymateb i'r ymgynghoriad defnyddiwch y ffurflen ar waelod y ddogfen hon.

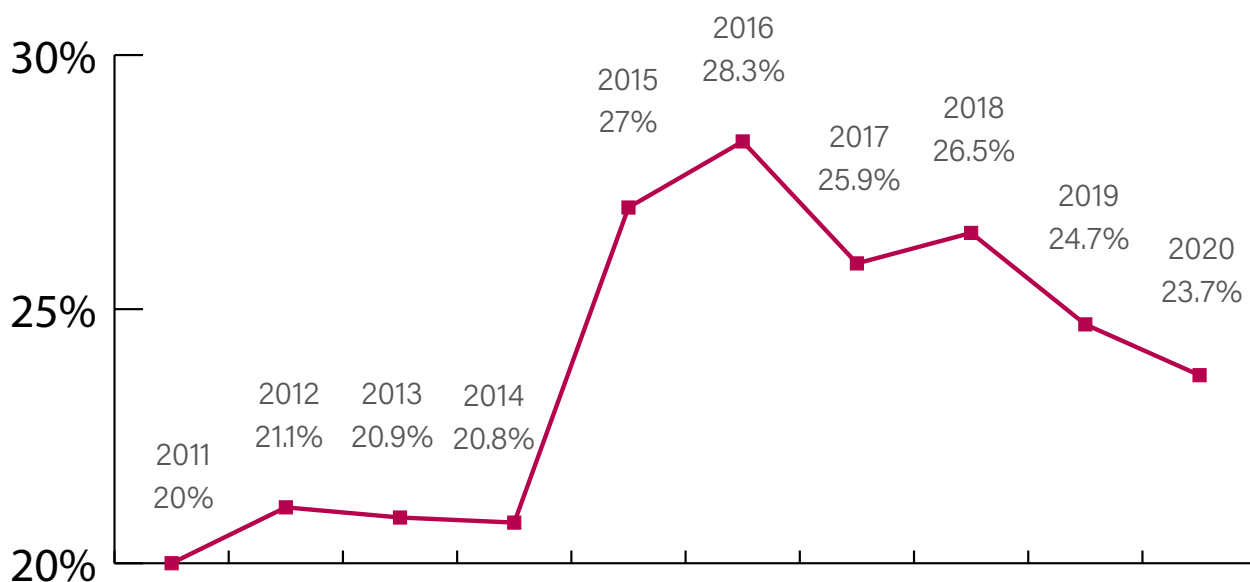
3. Poblogaeth a Nodweddion Ieithyddol

Yn ôl Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD) 2021 roedd 17,962 o ddisgyblion cyfwerth ag amser llawn (CALI) ym mhob ysgol yn Wrecsam, yn cynnwys*:

- 10,959 disgybl CALI mewn ysgolion cynradd
- 6649 disgybl CALI mewn ysgolion uwchradd (yn cynnwys Chweched Dosbarth)
- 273 disgybl CALI yn yr ysgol arbennig
- 53 disgybl yn yr Uned Atgyfeirio Disgyblion
- *Disgyblion â statws cofrestredig C neu M yn unig
- 10 disgyblion CALI yn Ysgol Cae'r Gwenyn ddim yn cael eu cyfrif ar hyn o bryd

APO - Y gallu i siarad Cymraeg (Wrecsam) * Diwedd y chwarter Rhagfyr

Blwyddyn	Canran %
2011	20%
2012	21.1%
2013	20.9%
2014	20.8%
2015	27%
2016	28.3%
2017	25.9%
2018	26.5%
2019	24.7%
2020	23.7%

Sgiliau Iaith Gymraeg: Wrecsam

Roedd canlyniadau Cyfrifiad 2011 yn dangos bod 16,659 o bobl (pob oedran 3+) yn Wrecsam yn gallu siarad Cymraeg; roedd hyn yn is na chyfartaledd Cymru, sef 19%.

Mae'r tabl isod yn dangos y gwahanol lefelau o sgiliau iaith Gymraeg (% yn y boblogaeth) yn Wrecsam o gymharu â'r % yn y boblogaeth yng Nghymru.

	Bwrdeistref Sirol Wrecsam	% y Boblogaeth	Cymru	% y Boblogaeth
Yr holl bobl 3 oed a throsodd	129425	-	2955841	-
Dim sgiliau Cymraeg	101886	78.7	2167987	73.3
Yn deall Cymraeg llafar yn unig	7608	5.9	157792	5.3
Cyfanswm siaradwyr Cymraeg	16659	12.9	562016	19
Yn siarad ond ddim yn darllen nac yn ysgrifennu Cymraeg	3005	2.3	80429	2.7
Yn siarad ac yn darllen ond ddim yn ysgrifennu Cymraeg	1602	1.2	45524	1.5
Yn siarad, darllen ac yn ysgrifennu Cymraeg	11867	9.2	430717	14.6
Cyfuniad arall o sgiliau	3457	2.7	73392	2.5

4. Y Ddarpariaeth Gymraeg Bresennol

Yn y ddogfen hon defnyddir dau set o ddata. Y cyntaf yw'r data gwaelodlin a ddefnyddir gan Lywodraeth Cymru i gyfrifo targedau'r CSCA ar gyfer ein hawdurdod lleol. Mae hyn yn seiliedig ar ddata cyfrifiad ysgolion 2019/20, sef 235 disgybl ym Mlwyddyn 1 ysgolion cyfrwng Cymraeg Wrecsam, sy'n cynrychioli 15% o'r cohort hollgynhwysfawr. Byddwn yn defnyddio'r ffigwr hwn wrth gyfeirio at ein targed CSCA gwaelodlin ar gyfer cynyddu nifer y plant 5 oed sy'n cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r ail set o ddata yn seiliedig ar nifer y disgyblion sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg Wrecsam fel yr adroddwyd yng nghyfrifiad ysgolion 2021, sef 208 disgybl ym Mlwyddyn 1. Byddwn yn defnyddio'r ffigwr hwn wrth gyfeirio at y capasiti presennol yn ein hysgolion cyfrwng Cymraeg a llefydd dros ben.

Ar hyn o bryd mae 267 lle ar fynediad i ysgolion cyfrwng Cymraeg Wrecsam ar gael bob blwyddyn. Nid yw hyn yn cynnwys mynediad i'r ddarpariaeth ffrwd ddeuol yn Ysgol Cynddelw gan fod hwn yn parhau i fod yn hyblyg o fewn eu nifer mynediad cyhoeddusig o 18.

Capasiti, Nifer ar y Gofrestr a Llefydd Gwag yn y sector cyfrwng Cymraeg

Caiff capasiti ysgolion ei bennu drwy arweiniad 'Mesur Capasiti Ysgolion yng Nghymru' Llywodraeth Cymru sy'n darparu dull cadarn a chyson o asesu uchafswm capasiti ysgol a nifer y disgyblion y gall ei derbyn. Mae'r mesur capasiti yn pennu Nifer Derbyn pob ysgol ac felly'n chwarae rhan arwyddocaol mewn rhoi neu wrthod llefydd mewn ysgol. Ar sail capasiti ysgolion a niferoedd disgyblion ym mis Ebrill 2021, mae'r tabl canlynol yn dangos cyfanswm y capasiti, nifer y disgyblion ar y gofrestr (Derbyn – Blwyddyn 6) a nifer y llefydd gwag (noder nad yw meithrin a disgyblion rhan amser yn cael eu cynnwys wrth bennu llefydd sbâr).

Mae'r tabl isod yn dangos nifer y disgyblion ar gofrestr yr ysgolion fel yr oedd ar 20.04.2021.

Ysgol	Capasiti	Nifer ar y Gofrestr	Llefydd Gwag	% Llefydd Gwag
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	49	16	33	67.35%
Ysgol Min y Ddol	140	94	46	32.86%
Ysgol Bryn Tabor	315	234	81	25.71%
Ysgol Bodhyfryd	420	313	107	25.48%
Ysgol I.D. Hooson	315	253	62	19.68%
Ysgol Plas Coch	315	266	49	15.56%
Ysgol Bro Alun	315	233	82	26.03%
Cyfanswm	1869	1409	460	24.61%

Ysgolion â >25% lle sbâr yw'r rhai a gydnabyddir gan Lywodraeth Cymraeg fel bod â nifer arwyddocaol o lefydd gwag. Er ei bod yn ymddangos bod digon o lefydd ar gael ar gyfer darpariaeth cyfrwng Cymraeg, yn gyffredinol nid ydynt yn yr ardaloedd lle mae angen datblygu ac ehangu'r ddarpariaeth. Ar hyn o bryd mae gan bump ysgol gynradd Gymraeg nifer arwyddocaol o lefydd gwag.

Ysgol	AG	Meithrin	Derbyn	Bl. 1	Bl. 2
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	2	3	3	3	1
Ysgol Min y Ddol	0	18	16	13	17
Ysgol Bryn Tabor	8	24	30	36	23
Ysgol Bodhyfryd	15	45	39	36	52
Ysgol I.D. Hooson	0	22	30	32	41
Ysgol Plas Coch	0	42	29	44	39
Ysgol Bro Alun	0	43	35	44	41
Cyfanswm	25	197	182	208	214

Ysgol	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	2	2	3	2
Ysgol Min y Ddol	13	16	16	3
Ysgol Bryn Tabor	44	34	37	30
Ysgol Bodhyfryd	48	42	50	46
Ysgol I.D. Hooson	45	26	37	42
Ysgol Plas Coch	42	39	38	35
Ysgol Bro Alun	28	29	28	28
Cyfanswm	222	188	209	186

Mae'r tabl isod yn dangos nifer y llefydd gwag ar draws yr ystâd cyfrwng Cymraeg yn ôl grŵp blwyddyn.

Ysgol	Nifer y disgyblion a dderbynnir	Llefydd Gwag yn ôl Blwyddyn						
		Derbyn	Bl. 1	Bl. 2	Bl. 3	Bl. 4	Bl.5	Bl. 6
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	7	4	4	6	5	5	4	5
Ysgol Min y Ddol	20	4	7	3	7	4	4	17
Ysgol Bryn Tabor	45	15	9	22	1	11	8	15
Ysgol Bodhyfryd	60	21	24	8	12	18	10	14
Ysgol I.D. Hooson	45	15	13	4	0	19	8	3
Ysgol Plas Coch	45	16	1	6	3	6	7	10
Ysgol Bro Alun	45	10	1	4	17	16	17	17
Cyfanswm	267	85	59	53	45	79	58	81

*noder bod y llefydd gwag yn Ysgol Bro Alun o ganlyniad i gyflwyno capasiti uwch o 45 o ddisgyblion o'r pwynt mynediad yn unig

Nid yw defnyddio'r lefel presennol o lefydd gwag ar ei ben ei hun yn debygol o roi darlun cywir o dueddiadau mewn ysgolion neu ardaloedd unigol gan y gall grwpiau blwyddyn bach neu fawr gamystumio'r darlun.

Darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn Ysgolion Uwchradd

Ysgol Morgan Llwyd yw'r ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam. Rydym wedi cynyddu capasiti Ysgol Morgan Llwyd o 240 o lefydd drwy greu darpariaeth chweched dosbarth annibynnol o dan raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif. Bydd angen ymgynghori ymhellach yn y dyfodol i gynyddu'r nifer derbyn yn ffurfiol yn ôl yr angen er mwyn gwneud defnydd o'r llefydd sydd wedi'u gadael yn wag gan y chweched dosbarth.

Ysgol	Bl. 7	Bl. 8	Bl. 9	Bl. 10	Bl. 11	Cyfanswm ar y Gofrestr
Ysgol Morgan Llwyd	163	152	150	149	130	744

Llefydd Gwag yn ôl Grŵp Blwyddyn						
Ysgol	Bl. 7	Bl. 8	Bl. 9	Bl. 10	Bl. 11	Cyfanswm
Ysgol Morgan Llwyd	30	41	43	44	63	221
% llefydd gwag	15.54%	21.24%	22.28%	22.80%	32.64%	22.90%

Dros y pum mlynedd ddiwethaf y gyfradd symud o Flwyddyn 6 yr ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg i Flwyddyn 7 yn Ysgol Morgan Llwyd oedd 91.49%.

Darpariaeth ôl 16

Ysgol	Bl. 12	Bl. 13	Cyfanswm ar y gofrestr - Darpariaeth Ôl 16
Ysgol Morgan Llwyd	55	35	90

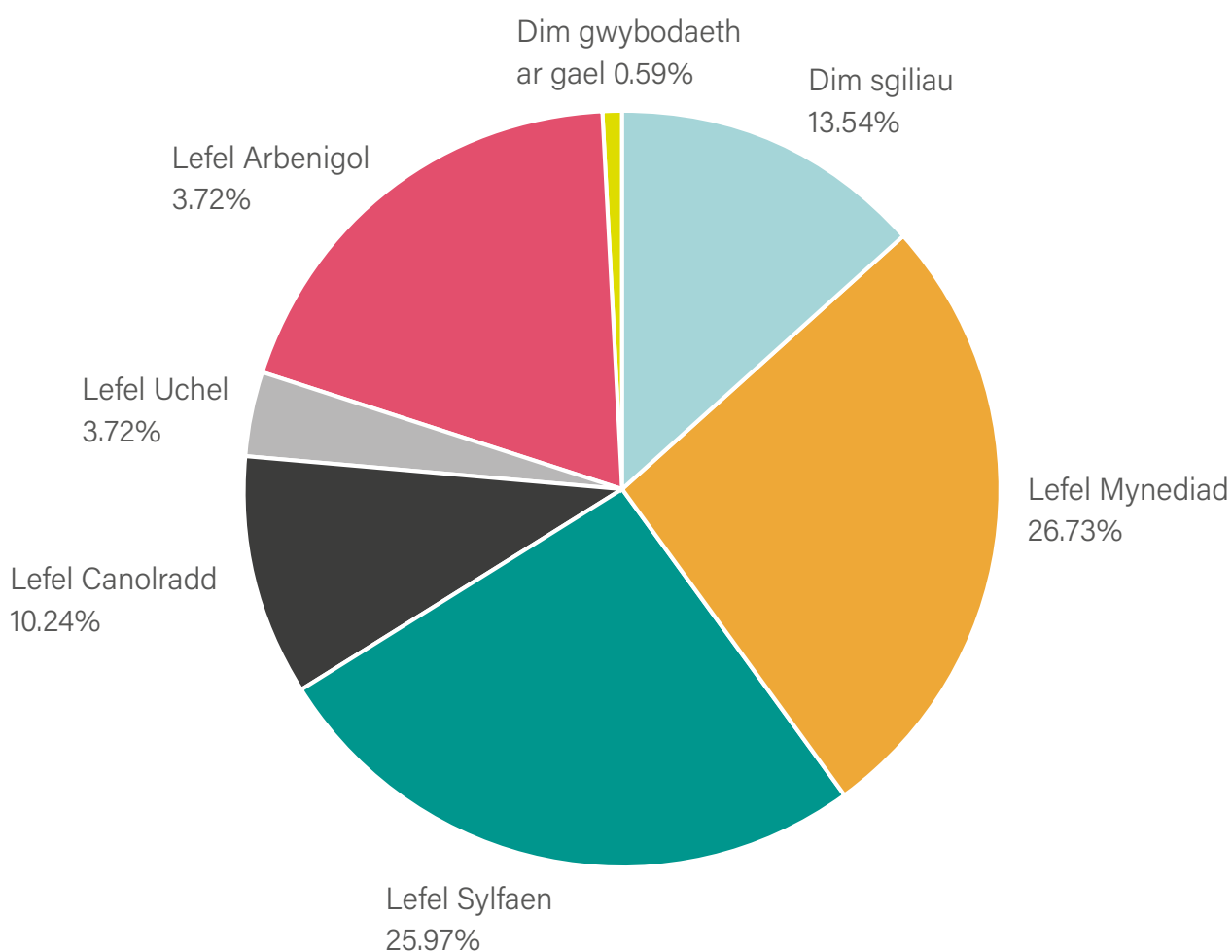
Mesur o lwyddiant chweched dosbarth yw ei allu i ddal gafael ar ddysgwyr ar ddiwedd Blynyddoedd 11 ac 12. h.y. ar ôl arholiadau allanol TGAU a Lefel AS. Mae niferoedd Blwyddyn 11 yn Ysgol Morgan Llwyd wedi amrywio dros y blynyddoedd diweddar yn sgil buddsoddi ac ehangu sylweddol yng Ngholeg Cambria. Fodd bynnag mae'r ffigyrau diweddaraf yn dechrau dangos effaith y ddarpariaeth chweched dosbarth newydd yn Ysgol Morgan Llwyd.

Blynyddoedd Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD)	Cohort Bl 11	Nifer y disgyblion yn trosglwyddo i Bl. 12	% y Cohort yn trosglwyddo i Bl. 12
2016 - 2017	120	58	48.3
2017 - 2018	113	37	32.7
2018 - 2019	113	33	29.2
2019 - 2020	114	36	31.6
2020 - 2021	129	55	42.6

5. Y Gweithlu (Athrawon a Staff Cefnogi Dysgu)

Rydym wedi defnyddio data am sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu a gafwyd o'r cyfrifiad sgiliau i ddynodi'r bylchau presennol ac i weld ymhle y mae bylchau'n debygol o fod yn y dyfodol. Mae'r siartiau isod yn rhoi amlinelliad o lefelau gallu.

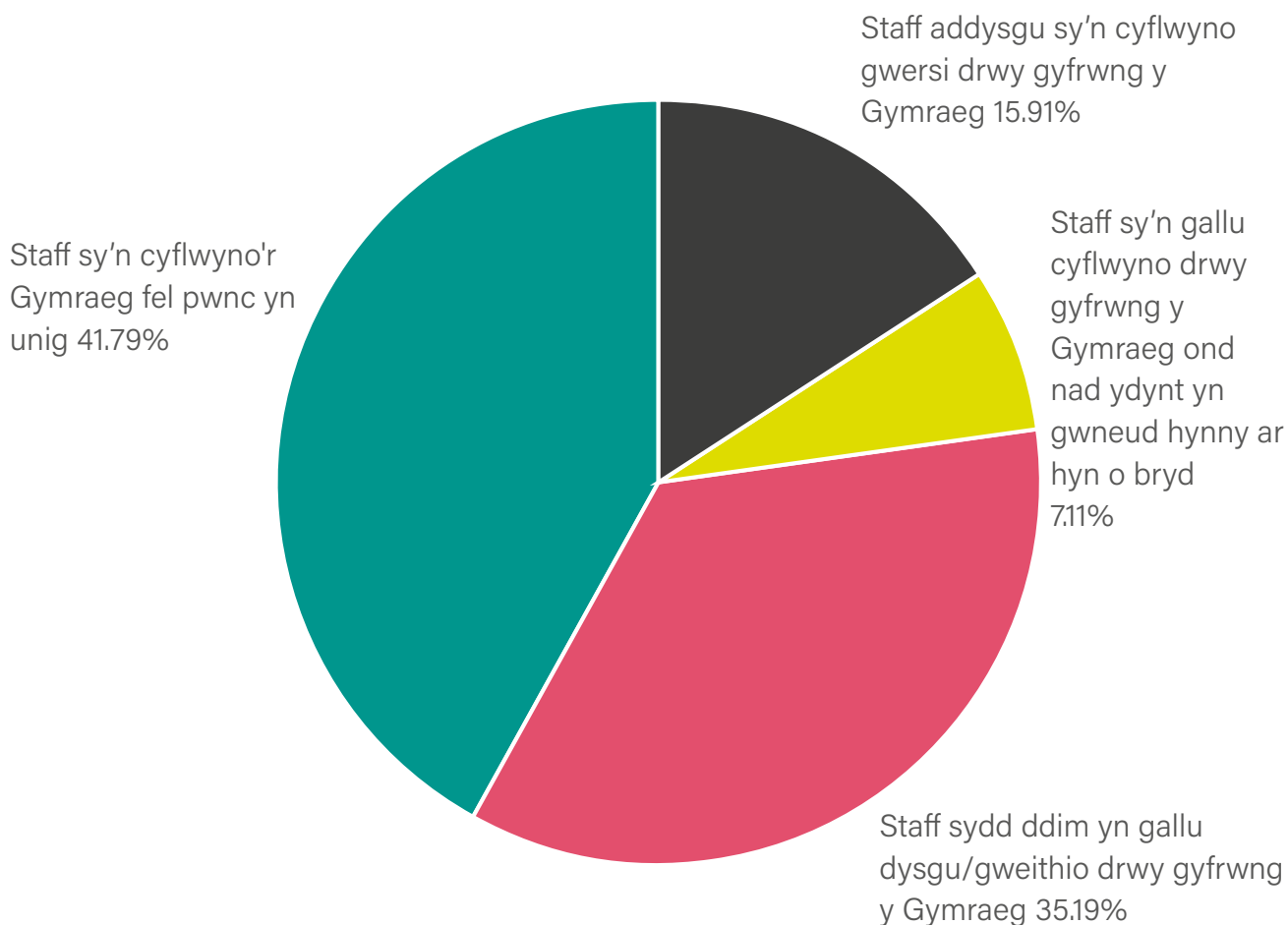
	Dim sgiliau	13.54%
	Lefel Mynediad	26.73%
	Lefel Sylfaen	25.97%
	Lefel Canolradd	10.24%
	Lefel Uchel	3.72%
	Lefel Arbenigol	19.20%
	Dim gwybodaeth ar gael	0.59%

Staff addysgu sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg: Wrecsam

Staff addysgu sy'n cyflwyno gwersi drwy gyfrwng y Gymraeg	188	15.91%
Staff sy'n gallu cyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg ond nad ydynt yn gwneud hynny ar hyn o bryd	84	7.11%
Staff sydd ddim yn gallu dysgu/gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg	416	35.19%
Staff sy'n cyflwyno'r Gymraeg fel pwnc yn unig	494	41.79%

6. Darpariaeth Iaith Gymraeg ar gyfer Hwyrddyfodiaid

Datblygwyd ymdriniaeth fwy strategol i gefnogi plant sy'n dod yn hwyr i addysg cyfrwng Cymraeg yn y sector cynradd yn ystod oes y cynllun blaenorol. Ym mis Medi 2018 crëwyd rôl cydlynedd allgymorth i gefnogi disgyblion sy'n newydd i addysg cyfrwng Cymraeg. Mae deiliad y swydd yn cefnogi unigolion neu grwpiau bach ym mhob ysgol gynradd ar sail wythnosol ac wedi datblygu adnoddau y gall yr athrawon dosbarth eu defnyddio i gyfnerthu'r gwaith rhwng ymweliadau. O dan ddeiliad presennol y swydd mae'r rôl hefyd wedi'i hymestyn i gefnogi rhieni sy'n dewis symud eu plant i ysgol cyfrwng Cymraeg, drwy sefydlu platfform cyfryngau cymdeithasol lle ceir dolenni at ddeunyddiau cefnogi perthnasol.

Mae nifer yr hwyrddyfodiaid sy'n derbyn cymorth wedi cynyddu'r sylweddol ers i'r drefn newydd hon ddechrau, o 18 ym mis Medi 2018 i 58 erbyn mis Ebrill 2021. Fodd bynnag wrth i nifer yr hwyrddyfodiaid barhau i gynyddu, mae angen adolygu strwythur presennol y gefnogaeth i weld beth yw'r model gorau o ddarpariaeth wrth symud ymlaen.

Mae'r ddarpariaeth wedi bod yn arbennig o effeithiol yn ystod cyfnod cythryblus Covid-19 a'r amhariad ar addysgu yn sgil hynny. Mae wedi cynnig dull amlochrog a hyblyg o ddysgu cyfunol y mae ysgolion a theuluoedd fel ei i gilydd wedi'i werthfawrogi.

7. Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg ar gyfer Disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol

Mae newidiadau arwyddocaol wedi'u cynllunio yng Nghymru o fis Medi 2021 mewn perthynas â'r ddarpariaeth statudol angenrheidiol i ddiwallu anghenion dysgwyr ag AAA neu ADY. Mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn gofyn bod Awdurdodau Lleol yn cadw'r trefniadau ar gyfer cefnogi dysgwyr gydag AAA neu ADY yn eu hardal dan adolygiad ac i ystyried a yw'r trefniadau hyn yn ddigonol. Mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 hefyd yn cynnwys gofyniad statudol i gymryd camau rhesymol i greu system cyfrwng Cymraeg a dwyieithog o gefnogaeth ar gyfer dysgwyr ag AAA neu ADY.

Ar hyn o bryd mae 3 Darpariaeth ag Adnoddau generig o fewn yr Awdurdod Lleol;

- Un ddarpariaeth Cyfnod Sylfaen ac un CA2 yn Ysgol Bodhyfryd sydd â lle i 8 ac 11 o ddysgwyr yn y drefn honno.
- Un ddarpariaeth uwchradd yn Ysgol Morgan Llwyd gyda lle i 16 o ddysgwyr.

Caiff lleoliadau yn y darpariaethau hyn eu cytuno gan Banel Cymedroli Cynhwysiant yr Awdurdod Lleol.

Cynhaliwyd adolygiad annibynnol o holl ddarpariaethau arbenigol yr Awdurdod Lleol yn ddiweddar a bydd yr argymhellion yn dilyn maes o law.

Mae angen rhagor o ddatblygu er mwyn gwella'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn lleoliadau arbenigol yr Awdurdod Lleol, megis yr ysgol arbennig a'r Uned Atgyfeirio Disgyblion. Yn ychwanegol, bydd yn ofynnol i'r Awdurdod Lleol barhau i sicrhau bod darpariaeth ADY yn y sector cyfrwng Cymraeg yn cyd-fynd ag anghenion dysgwyr fel y maent yn dod i'r amlwg a bod mwy o gapasiti i gefnogi dysgwyr gydag ADY mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg drwy fod â mwy o staff sy'n siarad Cymraeg mewn timau canolog yn ogystal ag mewn sefydliadau partner. Bydd angen adolygu'r adnoddau iaith Gymraeg presennol a bydd yr Awdurdod Lleol yn cydweithio ar lefel genedlaethol i sicrhau bod ysgolion Wreccsam a dysgwyr Wreccsam yn cael mynediad at yr adnoddau sydd eu hangen arnynt.

8. Cludiant i'r Ysgol

Mae ar Awdurdodau Lleol ddyletswydd statudol o dan Adran 10 o Fesur Teithio Dysgwyr (Cymru) 2008 i hyrwyddo mynediad at ddysgu a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae Awdurdod Lleol Wrecsam yn diwallu'r ddyletswydd statudol ac yn cydymffurfio'n llawn â'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr.

Mae dysgwyr yn Wrecsam yn gymwys am gludiant am ddim i'r ysgol os:

- Ydynt yn breswylwyr yn Wrecsam
- O oedran ysgol gorfodol h.y. 5-16
- Yn mynychu eu hysgol addas agosaf
- Yn byw o leiaf 2 filltir o'r ysgol os ydynt o oedran ysgol gynradd;
- Yn byw o leiaf 3 milltir o'r ysgol os ydynt o oedran ysgol uwchradd.

Mynediad at Ddarpariaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg

Yn ddibynol ar yr amodau a amlinellir uchod, mae'r Cyngor y darparu cludiant o'r cartref i'r ysgol ar gyfer darpariaethau cyfrwng Cymraeg fel a ganlyn:

Darpariaeth cynradd

Bydd disgyblion yn cael cludiant am ddim os ydynt yn bodloni'r meini prawf pellter a amlinellir uchod.

Ni fydd cludiant yn cael ei ddarparu ar gyfer disgyblion y mae eu rhieni'n dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar eu cyfer mewn ysgol ar wahân i'r ysgol addas agosaf.

Darpariaeth uwchradd

Bydd disgyblion yn cael cludiant am ddim os ydynt yn bodloni'r meini prawf pellter a amlinellir uchod.

Ni fydd cludiant yn cael ei ddarparu ar gyfer disgyblion y mae eu rhieni'n dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg uwchradd ar eu cyfer mewn ysgol ar wahân i'r ysgol addas agosaf.

Darpariaeth ôl 16

Nid yw Cyngor Wrecsam yn darparu cludiant i fyfyrwyr ôl 16 oed.

9. Categoriâu Ysgolion yn ôl Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg

Mae'n rhaid i bob ysgol ac awdurdod lleol yng Nghymru roi gwybod i rieni a Llywodraeth Cymru ym mha iaith y maent yn bwriadu addysgu; gall hyn fod drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg neu gyfuniad o'r ddwy iaith. Mae polisi Llywodraeth Cymru ar gyfer dosbarthu ysgolion yn ôl darpariaeth iaith Gymraeg yn rhan o ddiwygiadau addysgol ehangach, gan gynnwys Cymraeg: Miliwn o siaradwr Cymraeg a chyflwyniad y cwricwlwm newydd yn 2022.

Mae yna ddeddfwriaeth benodol sy'n rhoi dyletswydd a gofyniad ar ysgolion ac awdurdodau lleol i ddarparu gwybodaeth i rieni/gofalwyr am y cyfrwng iaith y darperir y cwricwlwm drwyddo. Mae Rheoliadau Gwybodaeth Ysgolion (Cymru) 2011 yn nodi'r wybodaeth y mae'n rhaid i ysgolion ac awdurdodau ei chyhoeddi yn eu prospectysau ysgol unigol ac awdurdod cyfan. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am gategoriâu iaith ysgol i ddibenion CYBLD (Cyfrifiad Ysgolion Blyneddol ar Lefel Disgyblion).

Ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar y categorïau ieithyddol arfaethedig rhwng 14 Rhagfyr 2020 a 25 Mawrth 2021 felly nid yw'r diwygiad wedi'i gwblhau eto. Fodd bynnag mae crynodeb byr o'r categorïau arfaethedig wedi'i gynnwys ar y dudalen nesaf. Gellir cael ragor o wybodaeth a manylion ar wefan Llywodraeth Cymru.

Yn Wrecsam diffinnir ein darpariaeth bresennol fel a ganlyn:

Categori/ diffiniad	Cyfrwng Saesneg	Cyfrwng Cymraeg	Dwy Ffrwd
Meithrin	1	0	0
Cynradd	49	7	1
Uwchradd	8	1	0
Cyfanswm	58	8	1

Mae saith ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg, 12.285% o'r ddarpariaeth. Mae un ysgol gynradd dwy ffrwd, 1.75% o'r ddarpariaeth.

10. Targed CSCA

Yn unol â'r rheoliadau, mae'n rhaid i'n cynllun gynnwys targed yn amlinellu'r cynnydd disgwylidig yn nifer y dysgwyr Blwyddyn 1 sy'n cael eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn ardal yr awdurdod lleol yn ystod oes y cynllun. Mae'r fethodoleg i gyfrifo'r targed uchod yn cyd-fynd â'r canllawiau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ac yn ymwneud â'r cynnydd yn nifer y dysgwyr mewn addysg cyfrwng Gymraeg sy'n angenrheidiol i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae'r targed yn seiliedig ar nifer y dysgwyr Blwyddyn 1 (5/6 oed), gyda data'n dod o'r CYBLD. Mae Llywodraeth Cymru wedi seilio eu targed ar CYBLD 2019/20 sy'n rhoi llinell sylfaen i Wrecsam o 235, er yn CYBLD 2021 roedd 208 o ddisgyblion ar y gofrestr ym Mlwyddyn 1.

		Targed 2030/31			
	Disgyblion 2019/20	Is	Gwah.	Uwch	Gwah.
Disgyblion	235	360	125	425	190
Cohort	1567	1567	-	1567	-
% Cyfrwng Cymraeg	15.0%	23%	-	27%	-

Noder: Mae'r targed uchod wedi'i ragamcanu ar y gwaelodlin o 1567 o ddisgyblion BL1.

	Llefydd ar Gael	Is	Gwah.	Uwch	Gwah.
Disgyblion	267	360	93	425	158

Mae'r holl awdurdodau lleol yng Nghymru wedi'u rhoi yn un o bedwar grŵp; mae Wrecsam yn Grŵp 3 h.y. rhwng 14% a 19% o blant BL 1 yn cael eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2019/20. Yr awdurdodau eraill yn y grŵp hwn yw: Abertawe, Bro Morgannwg, Rhondda Cynon Taf, Merthyr Tudful, Caerffili a Chaerdydd. Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu targed pegwn is a phegwn uwch ar gyfer Wrecsam. Mae hyn yn cynrychioli cynnydd 8 pwynt canran (pegwn is) a chynnydd 12 pwynt canran (pegwn uwch) yn nifer y disgyblion Blwyddyn 1 sy'n cael eu haddysgu dwy gyfrwng y Gymraeg. Tra dylid trin y pegwn is fel yr isafswm i'w gyrraedd, ni ddylid trin y pegwn uchaf fel uchafswm.

Yn 2019/20 (CYBLD 2020), roedd 235 o ddisgyblion Bl 1 yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn Wrecsam. Mae hyn yn cynrychioli 15% o'r cohort cyfan a'r gwaelodlin ar gyfer ein targed 10 mlynedd.

Mae'r tabl isod yn rhoi dadansoddiad o'r data gwaelodlin wedi'i ddilyn â tharged Llywodraeth Cymru ar gyfer Wrecsam. Dylid nodi bod targedau Llywodraeth Cymru y seiliedig ar faint y cohort fel yr oedd yn nata cyfrifiad ysgolion 2019/20. Am y rheswm hwn bydd gwir nifer y disgyblion sy'n angenrheidiol i gyrraedd y targedau pegwn is ac uwch yn dibynnu ar faint gwirioneddol y cohortau dros y 10 mlynedd nesaf.

Ysgol	Disgyblion Bl.1 (CYBLD)
Ysgol Llanarmon Dyffryn Ceiriog	1
Ysgol Min y Ddol	17
Ysgol Bryn Tabor	23
Ysgol Bodhyfryd	55
Ysgol I.D. Hooson	43
Ysgol Plas Coch	41
Ysgol Bro Alun	41
Ysgol Cynddelw	14
Cyfanswm	235 (15.0%)
Cyfanswm Cost	1567

	Disgyblion 2019/20		Targed 2030/31			
	Gwaelodlin		Pegwn is		Pegwn Uwch	
	Rhif	%	Rhif	%	Rhif	%
Wreccsam	235	15.0%	360	23%	425	27%

Gwaelodlin ar gyfer gwir nifer y llefydd sydd ar gael i ddisgyblion ar draws Wreccsam

- 2021
267 (14.65%)
- 2022
297 (15.9%) Ysgol Newydd Borrass

Mae'r gwaelodlin ar gyfer darpariaeth o 267 o lefydd ar fynediad, nid yw hyn yn cynnwys y derbyniadau amrywiol yn ein hysgol ddwy ffrwd yng Nghynddelw.

Y targed is yw 360 sydd ar hyn o bryd yn rhoi bwlch o 93 yn y ddarpariaeth.

Y targed uwch yw 425 sydd ar hyn o bryd yn rhoi bwlch o 158 yn y ddarpariaeth.

11. Deilliannau CSCA

Deilliant 1

Mwy o blant meithrin/tair oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg

Ble rydym ni arni rŵan?

Rydym wedi gweithio'n agos â'n partner allweddol strategol, Mudiad Meithrin, ar y canlyniad hwn a byddwn y parhau i wneud hynny yn ystod oes y CSCA nesaf. Roedd gweithgarwch yn ystod y CSCA diwethaf yn canolbwyntio ar:

Cymraeg i Blant

Nod y rhaglen Cymraeg i Blant yw cynyddu nifer y plant mewn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gefnogi rhieni, darpar rieni ac aelodau eraill y teulu i gyflwyno a defnyddio'r Gymraeg yn y cartref a chefnogi datblygiad ieithyddol plant yn gymdeithasol ac yn addysgol. Dros y tair blynedd ddiwethaf mae swyddog Cymraeg i Blant wedi bod yn gweithio yn ardal Wrecsam (rhan amser) i redeg sesiynau cefnogaeth ar gyfer darpar rieni a rhieni newydd e.e. sesiynau tylino babanod, yoga babanod a Stori, Arwyddo a Chanu. Yn ychwanegol, mae'r swyddog wedi mynychu sesiynau cyn ac ar ôl geni i rannu gwybodaeth am fanteision cyflwyno'r iaith Gymraeg ac i rannu gwybodaeth am ofal ac addysg iaith Gymraeg drwy weithio gydag Ymwelwyr Iechyd a Bydwagedd yn y sir.

Ers dechrau'r cyfnod COVID, mae Cymraeg i Blant wedi parhau i gefnogi rhieni'n rhithiol gydag amrywiaeth o sesiynau yn cynnwys: Stori a Chân, Tylino Babanod a Yoga ar gyfer rhieni newydd, Fi a fy mabi yn ogystal â sesiynau ymarfer corff iaith Gymraeg ar gyfer dysgwyr newydd. Mae'r swyddog yn adolygu'r ardaloedd daearyddol lle darperir y sesiynau'n gyson gan alinio'r rhain â chynllun SAS Mudiad Meithrin yn ogystal ag unrhyw ddatblygiadau mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn yr Awdurdod Lleol. Yn ystod y cyfnod clo mae cydweithio â'r sector iechyd a phartneriaid eraill wedi parhau o bell gyda chyflwyniadau i fyfyrwyr bydwreigiaeth ac ymwelwyr iechyd wedi ailgychwyn y ogystal â chydweithio ar lawr gwlad.

Ti a Fi

Noddwyd swyddog Ti a Fi gan Mudiad Meithrin i gynnal llwybr clir ar gyfer rhieni ar ôl mynychu sesiynau Cymraeg i blant i'w harwain i'r Cylch Meithrin ac addysg cyfrwng Cymraeg. Roedd 9 cylch Ti a Fi yn Wrecsam cyn y pandemig a bydd angen eu hailgychwyn cyn gynted ag y bydd y cyfyngiadau'n caniatáu.

Ehangu Darpariaeth y Blynyddoedd Cynnar

Cynyddwyd capasiti'r Cylch Meithrin yn Ysgol Bro Alun drwy grant cyfalaf i godi adeilad dwy ystafell newydd a fydd yn creu capasiti i'r ysgol gynyddu o 210 i 315. Mae niferoedd yn y Cylch Meithrin wedi cynyddu i wneud lle ar gyfer 67 o blant dros ddwy flwyddyn ysgol. Mae addysg cyn-ysgol ar gael gyda'r cynllun gofal plant yn cael ei gynnig yn ogystal â gofal dydd rhwng 8.05am a 5.10pm, Adeiladwyd darpariaeth y blynyddoedd cynnar newydd yn Min y Ddol gan ddefnyddio'r grant cyfalaf, bydd yn agor ym mis Medi 2021 gan ryddhau lle yn yr ysgol. Mae cynlluniau yn eu lle i agor y Cylch newydd yn Borrass, gyda'r Arweinydd a'r pwyllgor yn awr wedi'u penodi. Agorodd Cylch Antur ym mis Ionawr 2021 mewn partneriaeth â Meithrinfa Homestead drwy gynllun SAS i gynnig cylch chwarae i blant yn ardal Gresffordd. Agorodd Cylch Meithrin Bryn Tabor ym mis Ionawr 2020 ac mae cynllunio wedi dechrau i agor darpariaeth yn ardal Rhiwabon – fel rhan o'r cynllun SAS.

Croesi'r Bont

Rydym wedi parhau i ddarparu a datblygu Croesi'r Bont fel rhaglen trochi ar gyfer pontio ieithyddol rhwng y Cylchoedd Meithrin a dosbarthiadau meithrin ysgolion cyfrwng Cymraeg Wrecsam. Mae pob cylch meithrin bellach yn rhan o'r cynllun.

Yn ogystal, derbyniwyd cyllid trwy'r Rhaglen Dechrau'n Deg fel bod pob Cylch yn Wrecsam yn rhan o'r rhaglen trochi Croesi'r Bont.

Clwb Cwtch

Mae Clwb Cwtch yn gwrs blasu 8 wythnos wedi'i anelu at ddysgwyr newydd gan ganolbwyntio ar iaith rianta yn y cartref. Caiff sesiynau byw eu darparu gan dîm o ddarparwyr Clwb Cwtch ar Microsoft Teams, ac yn y gymuned. 14 o ardal Borrass wedi cofrestru ar gyfer y sesiynau rhithiol.

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

Cymraeg i Blant

Byddwn yn parhau i gefnogi rhieni drwy redeg sesiynau cefnogi ar gyfer darpar rieni a rhieni newydd drwy gynnig sesiynau tyllino babanod, yoga babanod a Stori, Arwyddo a Chân.

Yn ychwanegol, bydd y swyddog yn mynychu sesiynau cyn ac ar ôl geni i rannu gwybodaeth am fanteision cyflwyno'r iaith Gymraeg a rhannu gwybodaeth am ofal ac addysg iaith Gymraeg drwy weithio gydag Ymwelwyr Iechyd a Bydwagedd yn y sir.

Ti a Fi

Byddwn yn parhau i gyfrannu tuag at ariannu Swyddog Ti a Fi Mudiad Meithrin er mwyn cynnal llwybr clir ar gyfer rhieni ar ôl iddynt fynychu sesiynau Cymraeg i Blant, ymlaen i Ti a Fi ac yna i'r Cylch Meithrin ac addysg cyfrwng Cymraeg. Bydd hyn yn sicrhau parhad y cyfrwng dysgu drwy gydol siwrnai'r plentyn mewn addysg. Bydd Mudiad Meithrin yn ariannu swydd ychwanegol rhwng Medi 2021 a Mai 2022.

Ymestyn Darpariaeth y Blynyddoedd Cynnar

Byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i sicrhau bod yr Asesiad o Ddigonoldeb Gofal Plant yn diwallu'r angen am ddarpariaeth iaith Gymraeg drwy gryfhau ac ehangu darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg gan sicrhau llwybr di-dor at addysg cyfrwng Cymraeg

Bydd Cylch Meithrin Borrás yn agor ym mis Medi 2021 yn barod ar gyfer agoriad ysgol Gymraeg newydd Borrás ym mis Medi 2022. Mae bwriad i agor Cylch newydd yn Rhiwabon o ganlyniad i gynnydd yn nifer y plant sy'n cael addysg Gymraeg yn Ysgol Min y Ddol, Cefn Mawr ac Ysgol I D Hooson yn Rhosllanerchrugog. Bydd adeilad newydd yn cael ei ddarparu drwy'r grant cyfalaf. Mae hyn yn rhan o gynllun SAS Mudiad Meithrin gyda buddsoddiad ariannol yn y ddarpariaeth. Bydd adeilad newydd ar gyfer darpariaeth y blynyddoedd cynnar yn Ysgol I D Hooson yn cwmpasu Cylch Maes y Gornel a gofal amlapio I D Hooson.

Byddwn yn sicrhau bod Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wreccsam yn cael y wybodaeth gywir a chyfredol am y ddarpariaeth gan ddefnyddio gwefan Dewis Cymru.

Byddwn yn cydweithio â theuluoedd amlieithog ac yn cadarnhau'r wybodaeth berthnasol am addysg cyfrwng Cymraeg yn eu iaith eu hunain.

Croesi'r Bont

Byddwn yn parhau i gefnogi'r gwaith hwn gyda'r nod o ychwanegu Cylch Borrás, Cylch Antur a Chylch Meithrin Bryn Tabor. a'r Cylch newydd yn Rhiwabon at y 7 sydd eisoes yn derbyn y ddarpariaeth.

Lle ydym ni'n disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Bydd ein Data Asesu Gofal Plant yn cael ei ddefnyddio'n strategol i ddynodi'r ddarpariaeth iaith Gymraeg sydd ar gael, ac i gynllunio ar gyfer ehangu i ateb y galw yn y dyfodol.

Bydd partneriaeth sefydledig a pharhaus rhwng ein hysgolion uwchradd, darparwyr Addysg Bellach a Chynlluniau Prentisiaethau Mudiad Meithrin er mwyn sicrhau gweithlu cynaliadwy a medrus ar gyfer y dyfodol. Drwy ein strategaeth hyrwyddo ehangach byddwn wedi annog mwy o siaradwyr Cymraeg i ymuno â'r proffesiwn.

Byddwn yn parhau i gynnal ein lefelau trosglwyddo a chynnydd cryf rhwng Cylchoedd Meithrin ac ysgolion cyfrwng Cymraeg gan anelu at gynyddu nifer y lleoliadau sydd â chyfradd drosglwyddo o 100%.

Bydd ein cydweithio cadarnhaol parhaus gyda Dechrau'n Deg wedi arwain at gynnydd mewn llefydd.

Gyda chefnogaeth ein partneriaid byddwn yn darparu rhaglenni hyfforddi i gefnogi ein gweithlu i ddysgu Cymraeg, i wella eu sgiliau Cymraeg ac i fod â gwell dealltwriaeth o addysgeg trochi i ddysgu iaith.

Deilliant 2

Mwy o blant dosbarth derbyn/pump oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Ble rydym ni arni rŵan?

Mae Wrecsam eisoes wedi bod yn rhagweithiol iawn o ran cynyddu'r ddarpariaeth addysg iaith Gymraeg ar draws y sir, felly o 2022 bydd y bwlch fel a ganlyn.

Bwlch presennol o'r gwaelodlin o 297 (2022):

Targed	Bwlch (nifer y llefydd)	Bwlch (Nifer y dosbarthiadau)	% cynnydd o'r gwaelodlin
Is (360)	63	2	21.21%
Uwch (425)	128	4	43.10%

Rydym ar hyn o bryd yn gweithredu gyda darpariaeth dros ben

Capasiti presennol 1,869 lle

Nifer Derbyn Blynnyddol Presennol 267

Capasiti o 14.65%

Nifer y llefydd dros ben ym mhob grŵp oedran ar hyn o bryd – 460 (24.61%):

Derbyn	Bl. 1	Bl. 2	Bl. 3	Bl. 4	Bl.5	Bl. 6	Cyfanswm
85	59	53	45	79	58	81	460
31.84%	22.10%	19.85%	16.85%	29.59%	21.72%	30.34%	24.61%

Opsiynau i gynyddu capasiti ymhellach

Cynyddu capasiti yn y safleoedd presennol

Byddai hyn yn gofyn am gynigion yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion ac ymrwymiad cyllid allanol.

Dim ond dau o'r safleoedd y byddai modd eu hehangu'n ffisegol yn seiliedig ar faint o dir sydd ar gael yno. Byddai modd i'r safleoedd dderbyn 15 disgybl ychwanegol yr un.

Pe baem yn mynd ar ôl yr opsiwn hwn byddai gennym 30 lle arall tuag at y targed.

Ar ôl Opsiwn 1: 327, 17.23%

Bwlch a fyddai'n weddill		Nifer y dosbarthiadau
Pegwn is	33	1
Pegwn uwch	98	3

Adeiladu Darpariaeth Ychwanegol

Byddai hyn yn gofyn am brynu tir, ymgynghoriad ar drefniadaeth ysgolion a chyllid.

Newid cyfrwng ysgolion cyfrwng Saesneg

Byddai hyn yn gofyn am ymgynghoriadau am drefniadaeth ysgolion, a gostyngiad yn y galw am ddarpariaeth cyfrwng Saesneg yn yr ardaloedd hynny.

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

O fis Medi 2022 byddwn yn cynyddu nifer yr ysgolion cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam, gan ychwanegu darpariaeth newydd ar yr hen safle yn Borrás, bydd hyn yn cynyddu lledaeniad daearyddol ein hysgolion gan wneud addysg cyfrwng Cymraeg yn fwy-fwy hygyrch, a hefyd sicrhau ein bod yn lleihau ble bynnag bosibl amser teithio i ysgol cyfrwng Cymraeg.

Bydd agor ysgol Gymraeg Borrás yn 2020 yn arwain at newid yn y bylchau, fel a ganlyn:

Y targed is yw 360 sydd ar hyn o bryd yn rhoi bwlch o 63 yn y ddarpariaeth.

Y targed uwch yw 425 sydd ar hyn o bryd yn rhoi bwlch o 128 yn y ddarpariaeth.

Yn ystod y cyfnod hwn bydd y pwyslais ar lenwi'r llefydd sydd gennym yn barod yn y system a'r rhai a fydd yn cael eu creu yn sgil yn ddarpariaeth newydd yn Borrás.

Byddwn yn adolygu ein cefnogaeth ar gyfer hwyrddyfodiaid i addysg cyfrwng Cymraeg ac yn datblygu model cynaliadwy a fydd yn gallu darparu ar gyfer niferoedd cynyddol o ddisgyblion. Tra bo'r model 'canolfan iaith' yn un yr ydym wedi'i ystyried a'i wrthod yn y gorffennol, byddwn yn adolygu ein model yn rheolaidd, mewn partneriaeth â'n hysgolion cyfrwng Cymraeg a GwE, ac yn addasu mewn ymateb i angen ac yn unol â'r adnoddau sydd ar gael i ni.

Lle rydym yn disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Os byddwn yn llwyddiannus mewn creu'r galw yn ystod y 5 mlynedd gyntaf byddwn pan fo hynny'n briodol yn edrych ar ehangu'r ddarpariaeth ymhellach.

Er enghraifft er mwyn creu 63 o lefydd ychwanegol, byddai angen i ni greu ychydig dros 2 ddosbarth ychwanegol ar y pwynt mynediad neu ddwy ysgol 210 lle ychwanegol. Er mwyn creu 128 o lefydd ychwanegol, byddai angen i ni greu 4 dosbarth ychwanegol ar y pwynt mynediad neu bedair ysgol 210 lle ychwanegol.

Byddem yn ceisio darparu'r llefydd ychwanegol drwy:

- Ymgynghori er mwyn cynyddu darpariaeth yn y safleoedd presennol lle bo hynny'n ymarferol.
- Creu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ychwanegol yn y Sir, naill ai mewn adeiladau newydd neu adeiladau a addaswyd i'r pwrpas, neu gyfnewid safle (yn amodol ar y galw am addysg yn yr ardal benodol).
- Ymgynghori ynghylch newid dynodiad iaith ysgolion sydd ar hyn o bryd yn ysgolion cyfrwng Saesneg yn unig i ddynodiad ysgolion dwy ffrwd, neu ysgolion Cymraeg.

Y prif heriau o hyd yw dewis a gallu rhieni a gweithlu.

Deilliant 3

Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau iaith Gymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i un arall

Ble rydym ni arni rŵan?

Drwy gydol y CSCA presennol rydym wedi parhau i gefnogi gwaith Mudiad Meithrin drwy ariannu swydd i gynnal llwybr clir ar gyfer rhieni o'r sesiynau Cymraeg i Blant drwodd i Gylch Meithrin ac ymlaen i addysg cyfrwng Cymraeg.

Caiff yr holl ddisgyblion sydd wedi'u cofrestru yn ein hysgolion cyfrwng Cymraeg eu hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg a Chymraeg fel iaith gyntaf.

Mae'r clwstwr cyfrwng Cymraeg o ysgolion cynradd ac Ysgol Morgan Llwyd wedi bod yn bartneriaeth gydweithredol gryf dros flynyddoedd lawer ac mae gweithgareddau fel cyrsiau Glan Llyn, Eisteddfodau'r Urdd, dyddiau chwaraeon ac ati i gyd yn cyfrannu at drefniadau pontio cadarnhaol. Ar y cyfan unwaith y mae rhieni wedi dewis addysg cyfrwng Cymraeg mae'r niferoedd sy'n aros ymlaen yn y sector hyd 16/18 oed yn uchel iawn yn Wrecsam. Bu twf arwyddocaol yn nifer y dysgwyr sy'n dod i mewn i addysg cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam dros y blynyddoedd diweddar ac mae'r gyfradd trosglwyddo o ysgolion cyfrwng Cymraeg i Ysgol Morgan Llwyd yn uchel o hyd. Mae manteision parhau mewn addysg cyfrwng Cymraeg wedi'u hyrwyddo'n dda yn yr ysgolion cynradd, fodd bynnag mae tuedd wedi dod i'r amlwg dros y ddwy flynedd ddiwethaf o gynnydd bychan yn y niferoedd sy'n symud allan o addysg Gymraeg. Nid yw hon yn sefyllfa yr ydym wedi'i hwynebu yn Wrecsam yn y gorffennol ac mae angen gwneud rhagor o waith i adnabod y rhesymau y tu ôl i hyn a mynd i'r afael â nhw.

Mae Ysgol Morgan Llwyd yn rhedeg rhaglen Trochi sy'n galluogi ddisgyblion o ysgolion cyfrwng Saesneg i symud i addysg cyfrwng Cymraeg drwy eu trochi yn yr iaith ym Mlynedd 7 ac 8. Mae'r cynllun wedi'i nodi ar y cyd rhwng yr ysgol a'r ALL ac wedi bod yn llwyddiannus yn y gorffennol, ond mae'r niferoedd wedi lleihau'n arwyddocaol dros oes y CSCA presennol er bod gwybodaeth yn cael ei rhannu yn y Canllaw i Rieni. Yn gynnar yn y CSCA nesaf byddwn yn edrych eto ar fformat y rhaglen Trochi ac yn ceisio ei diwygio a'i hail-lansio.

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

Byddwn yn gweithio gyda Mudiad Meithrin, ein hysgolion, Coleg Cambria a Phrifysgol Glyndŵr i fapio'r siwrnai addysg cyfrwng Cymraeg gyflawn. Byddwn yn sicrhau bod rhieni a myfyrwyr yn cael yr holl wybodaeth angenrheidiol am y gefnogaeth sydd ar gael ar bob cam a sut i gael at y wybodaeth honno. Byddwn yn rhannu'r wybodaeth hon mor eang â phosibl drwy amrywiaeth o sianelau cyfathrebu, gan gynnwys ein staff ein hunain, er mwyn iddynt allu rhoi arweiniad a chynghor yn ôl yr angen.

Hyrwyddo gwaith Mudiad Meithrin wrth iddynt barhau i gefnogi rhieni drwy gynnal sesiynau ar gyfer darpar rieni a rhieni newydd ar dylino babanod, yoga babanod a sesiynau stori, arwyddo a chanu. Yn ychwanegol, bydd y swyddog yn mynychu sesiynau cyn ac ar ôl geni i rannu gwybodaeth am fanteision cyflwyno'r iaith Gymraeg a rhannu gwybodaeth am ofal plant ac addysg drwy gyfrwng y Gymraeg drwy weithio gydag Ymwelwyr Iechyd a Bydwragedd yn y sir.

Byddwn y cynnal adolygiad o'r ddarpariaeth Trochi bresennol yn Ysgol Morgan Llwyd er mwyn deall yn well y rhesymau dros y gostyngiad mewn niferoedd. Byddwn yn datblygu'r ffordd y caiff y rhaglen trochi ei hyrwyddo e.e. tynnu sylw at wybodaeth am y rhaglen ar wefannau ysgolion a chreu dolen o'r fan honno at wefan y cyngor. Byddwn yn trefnu ymweliadau ag ysgolion cynradd gan athrawon Cymraeg a llysgenhadon disgyblion ac yn manteisio ar bob cyfle i ddatlu llwyddiant y cynllun yn y wasg leol.

Gweithio mewn partneriaeth â Mudiad Meithrin i hyrwyddo'r holl negeseuon am ddarpariaeth y blynyddoedd cynnar i gynulleidfa ehangach drwy fod yn gynhwysol a sicrhau bod y negeseuon a rennir y addas ar gyfer pawb o unrhyw gymuned drwy ddilyn canllawiau Llais yr Iaith.

Byddwn yn ymchwilio i'r rhesymau pam bod rhai plant/rhieni'n dewis peidio aros mewn addysg Gymraeg wrth drosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd. Byddwn yn gweithio i adnabod yn gynt y rhai hynny sy'n ansicr ac yn rhoi cefnogaeth ac anogaeth fel sy'n briodol.

Lle rydym yn disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Bydd rhieni a myfyrwyr yn Wrecsam yn cael yr holl wybodaeth angenrheidiol i wneud penderfyniadau gwybodus am argaeledd a manteision addysg cyfrwng Cymraeg i'w plant o adeg eu geni drwodd i'r brifysgol.

Byddwn wedi sefydlu partneriaethau effeithiol a sefydledig i hyrwyddo a sicrhau pontio didrafferth o ysgolion cynradd i'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg uwchradd a thrwy hynny yn gwella cynnydd ieithyddol. Drwy ein strategaeth gyfathrebu a hyrwyddo well bydd gennym ddealltwriaeth ddyfnach o'r rhesymau y tu ôl i'r dewisiadau y mae rhieni a darpar rieni'n eu gwneud ac yn gallu eu cefnogi'n fwy effeithiol i barhau i ymgysylltu â darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar bob cam. Os daw unrhyw batrymau i'r amlwg o ran ardaloedd daearyddol byddwn wedi gwneud cynlluniau i fynd i'r afael â hyn.

Deilliant 4

Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau asesedig yn y Gymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg

Ble rydym ni arni rŵan?

Yn Ysgol Morgan Llwyd mae pob disgybl yn astudio pob pwnc drwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â Chymraeg fel pwnc. Mae pob disgybl yn yr ysgol yn sefyll arholiad TGAU Cymraeg fel iaith gyntaf ac mae'r canlyniadau wedi bod yn dda. Caiff 100% o ddysgwyr Blwyddyn 11 eu hymngofrestru ar gyfer o leiaf 5 cymhwyster lefel 1 neu lefel 2 arall drwy gyfrwng y Gymraeg gyda mwyafrif y disgyblion yn llwyddo i ennill pum neu fwy o gymwysterau Lefel 2 drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r ysgol hefyd yn cynnig cymwysterau galwedigaethol BTEC ac Agored Cymru drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae pob disgybl mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg yn astudio Cymraeg fel pwnc ac yn cael eu hasesu ar ddiwedd CA3.

Hyd yr haf 2019 roedd taflwybr o welliant yn nifer y dysgwyr CA5 a ymgofrestrwyd ar gyfer Lefel A ail iaith (% a ymgofrestrwyd ar gyfer y pwnc o gymharu â'r nifer a ymgofrestrwyd ar gyfer cymhwyster TGAU Cymraeg ail iaith ym Mlwyddyn 11 yn y ddwy flwyddyn flaenorol: 2017 1.3%; erbyn 2019 2.5%).

Yn ystod oes y CSCA presennol rydym wedi datblygu dwy fenter lwyddiannus a'n bwriad yw y bydd y mentrau hyn yn parhau ac yn cael eu hehangu yn ystod y cyfnod i ddod.

Y fenter gyntaf oedd un i godi ymwybyddiaeth yn ysgolion cynradd Wrecsam o fanteision bod y ddwyieithog yn y byd gwaith a'r manteision i'r economi. Bu'n rhaid gohirio'r cynlluniau ar gyfer 2020 oherwydd y pandemig, ond yn ystod y prosiect gwreiddiol targedwyd ardaloedd Rhos, Rhiwabon, y Waun, Dyffryn Dyfrdwy a Dyffryn Ceiriog. Cymerodd dros 20 o gyflogwyr ran yn y prosiect gan ymgysylltu â dros 330 o ddisgyblion Bl 6 mewn 17 o ysgolion cyfrwng Cymraeg, Saesneg a dwy ffrwd yn yr ardaloedd hynny. Mae hyn yn golygu bod oddeutu 30% o ysgolion cynradd y Fwrdeistref Sirol wedi'u cynnwys yn y cynllun.

Roedd yr ail yn gynllun i wella sgiliau iaith Gymraeg athrawon mewn ysgolion cyfrwng Saesneg mewn partneriaeth â Choleg Cambria. Ar y dechrau roedd y prosiect yn cefnogi 30 o athrawon o 2 ysgol gyda chynlluniau i ehangu hyn ond oherwydd Covid bu'n rhaid gohirio'r fenter a bydd yn awr yn ailgychwyn yn gynnar yn oes y CSCA newydd.

Datblygiad diweddar yw'r cydweithio rhwng yr ysgol a Mudiad Meithrin gyda chymwysterau Gofal Plant lefel 2 a 3 yn cael eu cynnig i fyfyrwyr Blwyddyn 10 ac 11. Mae hyn yn fanteisiol i'r ddwy ochr oherwydd ei fod yn:

- Cynnig cymhwyster ychwanegol drwy gyfrwng y Gymraeg i ddisgyblion YMLI;
- Galluogi Mudiad Meithrin i ddynodi gweithlu â'r cymwysterau priodol ar gyfer y dyfodol.

Bydd y prosiect hwn yn parhau yn y dyfodol ac yn dampled ar gyfer cydweithio pellach gyda sefydliadau eraill (e.e. ieuchyd).

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc 14-19 oed hefyd yn bennaf yn Ysgol Morgan Llwyd gyda phartneriaeth wedi'i sefydlu yng Ngholeg Cambria ac ysgol cyfrwng Cymraeg arall mewn awdurdod cyfagos (Ysgol Maes Garmon, Sir y Fflint) i gydweithio ar y ddarpariaeth. Mae Coleg Cambria hefyd yn cynnig nifer o gyrsiau galwedigaethol dwyieithog mewn meysydd blaenoriaeth dynodedig fel Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Gofal Plant a Gwasanaethau Cyhoeddus.

Fel y nodwyd eisoes yn Neilliant 1, rydym wedi cynyddu capasiti yn Ysgol Morgan Llwyd o 240 o lefydd drwy greu darpariaeth chweched dosbarth annibynnol o dan raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif. Bydd angen ymgynghoriad pellach yn y dyfodol i gynyddu'r nifer derbyn yn ffurfiol fel sy'n ofynnol er mwyn defnyddio'r llefydd a adawyd yn wag gan y chweched dosbarth, gan baratoi'r ffordd i niferoedd cynyddol barhau â'u hastudiaethau ôl 16 drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ar hyn o bryd mae 85 o fyfyrwyr ôl 16 yng Ngholeg Cambria sydd yn astudio'r rhan fwyaf o'u pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg yno.

Drwy'r rhaglen E-ysgol mae Ysgol Morgan Llwyd wedi gallu cynnig amrywiaeth ehangach o gymwysterau ôl 16 mewn cydweithrediad ag ysgolion eraill drwy blatfform dysgu ar-lein. Tra bo manteision amlwg i hyn, mae yna hefyd rai heriau o ran cynnal ymgysylltiad y myfyrwyr a'r cysylltiad personol rhwng staff a myfyrwyr.

O ran nifer a chanran presennol dysgwyr ym Mlwyddyn 10 a throsodd sy'n astudio ar gyfer cymwysterau ac yn cael eu hasesu drwy gyfrwng y Gymraeg, cafwyd y wybodaeth isod ym mis Ionawr 2021:

Yn CSCA 2021	Bl. 10	Bl. 12	Bl. 13
Nifer y disgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg	149	55	35
Cyfanswm maint y cohort	1273	146	100
% yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg	11.7%	37.7%	35.0%

*ysgolion uwchradd yn unig

*Disgyblion â statws ymrestru C neu M yn unig

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

Mewn partneriaeth at Ysgol Morgan Llwyd byddwn yn gweithio i gynyddu ymhellach y niferoedd sy'n astudio Lefel A Cymraeg Iaith Gyntaf ac yn ennill y graddau uchaf yn y pwnc. Byddwn yn cyfathrebu â darpar fyfyrwyr â'u gofalmwy i leddfu unrhyw bryderon ynghylch pa mor heriol yw'r pwnc a'i'i ddefnyddioldeb fel pwnc Lefel A.

Byddwn yn gweithio ar y cyd â'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol a Gyrfa Cymru i drefnu cyflwyniadau gan weithwyr proffesiynol o wahanol ddiwydiannau i ddangos gwerth cymhwyster yn y Gymraeg a chymwysterau a enillwyd drwy gyfrwng y Gymraeg yn y byd gwaith.

Byddwn y llobio ac yn cefnogi ymdrechion cenedlaethol i gynyddu nifer y cymwysterau academiaidd a galwedigaethol fel ei gilydd sydd ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg. Fel rhan o'n hadolygiad o ddarpariaeth Llwybrau Dysgu 14 -19 byddwn yn ymdrechu ar y cyd â'n partneriaid i ddarparu amrediad llawn o gyrsiau addas yn rhannol neu'n gyfan gwbl drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mewn partneriaeth â GwE byddwn yn ehangu ein cydweithrediad ag ysgolion cyfrwng Cymraeg eraill yn rhanbarthol ac yn genedlaethol, i rannu a dysgu o'r arfer gorau sydd ar gael.

Byddwn yn parhau i weithio gyda GwE i gefnogi ein hysgolion i baratoi ar gyfer gweithrediad llawn a llwyddiannus y Cwricwlwm i Gymru newydd gan sicrhau bod yr holl staff yn deall y gofynion cysylltiedig â'r iaith Gymraeg a bod ganddynt y sgiliau a'r adnoddau i'w darparu.

Byddwn yn parhau i hyrwyddo'r holl hyfforddiant a chefnogaeth sydd ar gael i athrawon wella a datblygu ymhellach eu sgiliau iaith Gymraeg er mwyn eu symud ymhellach ar hyd y continwwm iaith.

Lle rydym yn disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Yr isod yw ein rhagamcanion ar gyfer Blwyddyn 10 a throsodd yn 2031 ac maent yn seiliedig ar ein cyfradd drosglwyddo 5 mlynedd gyfartalog o 91.49% o'r ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn trosglwyddo i Ysgol Morgan Llwyd.

Yn Ionawr 2031	Bl. 10	Bl. 12	Bl. 13
Nifer y disgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg	164	73	62
Cyfanswm maint y cohort	1219	137	128
% yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg	13.5%	53.3%	48.4%

*Ysgolion Uwchradd yn unig

*Disgyblion â statws ymrestru C neu M yn unig

Fodd bynnag, fel yr amlinellwyd yng Nghanlyniad 3 uchod, byddwn yn sefydlu strategaethau targedig i gynyddu'r gyfradd drosglwyddo ganrannol hon ymhellach dros y blynyddoedd i ddod, felly'r targed yr ydym yn anelu ato o ran nifer y disgyblion ym Mlwyddyn 11 sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg yn 2031, yn seiliedig ar nifer y disgyblion mwn addysg cyfrwng Cymraeg ym Mlwyddyn 1 ym mis Ionawr 2021 (gw. 10 uchod) fydd 208.

Deilliant 5

Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau yn yr ysgol

Ble rydym ni arni rŵan?

Mae strategaeth 5 mlynedd Cyngor Wrecsam yn datgan:

Mae'r Cyngor yn ymwybodol mai un o'r ffyrdd mwyaf sylfaenol o gyflawni ei amcan o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yw parhau i fuddsoddi mewn addysg cyfrwng Cymraeg a rhoi i'r plant hynny sydd eisiau addysg cyfrwng Cymraeg y gefnogaeth a'r anogaeth angenrheidiol i ffynnu gan normaleiddio'r defnydd o Gymraeg.

Cydnabyddir nad yw nifer fawr o blant a phobl ifanc sy'n siarad a dysgu Cymraeg yn cael llawer o gyfleoedd i siarad yr iaith mewn sefyllfaoedd cymdeithasol, arferol. Mae'n hollbwysig bod y Cyngor yn cyflwyno cyfleoedd i blant a phobl ifanc siarad Cymraeg y tu allan i amgylchedd yr ysgol a'i bod yn dod yn iaith arferol yn eu bywydau bob dydd.

Mae'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth ag ystod o randdeiliaid yn lleol i symud ymlaen â'i agenda iaith Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys bod yn aelod o Fforwm Iaith Fflint a Wrecsam a gweithio'n strategol gydag amrywiaeth o sefydliadau eraill a chyrff cyhoeddus megis Menter Iaith Fflint a Wrecsam, Coleg Cambria, Urdd Gobaith Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i rannu enghreifftiau o arfer gorau, arbenigedd ac adnoddau.

Wrth benderfynu ar amcanion ei strategaeth ei hun, mae'r Cyngor wedi dewis mabwysiadu'r amcanion a amlinellir yn strategaeth Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau ei fod yn gweithredu yn unol ag amcanion cenedlaethol.

Rydym wedi ymrwymo i gymell, annog ac ysbrydoli plant a phobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd ar eu bywydau waeth beth yw categori'r ysgol y maent yn ei mynychu nac ar ba gam o'u haddysg y maen nhw. Rydym yn gweithio'n agos â'n partneriaid ar y Fforwm a gyda GwE, ein gwasanaeth gwella ysgolion rhanbarthol, i ddatblygu a hyrwyddo ystod eang o gyfleoedd ac i rannu arfer da.

Mae'r data perfformiad diweddaraf a gyhoeddwyd ac adroddiadau arolygu Estyn a gynhaliwyd cyn 2020 yn nodi bod safonau Cymraeg ar draws ysgolion Wrecsam yn gyffredinol dda. Fodd bynnag mae data heb fod yn safonol a thystiolaeth o ysgolion cynradd ac uwchradd Wrecsam ar hyn o bryd yn amlygu dirywiad yn sgiliau Cymraeg llafar disgyblion yn dilyn cyfnod hir o ddysgu o bell oherwydd y pandemig. O ganlyniad, gyda chefnogaeth GwE, ein Hathrawon Cymraeg Ymgynghorol a'r Cydlynnydd Allgymorth Hwyrddyfodiaid, mae cynlluniau adfer ar ôl Covid yr ysgolion wedi canolbwyntio'n benodol ar lafared. Mae'r gefnogaeth hyd yma wedi cynnwys:

- Llafared @ GwE a Siarad i Ysgrifennu. Mae nifer o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg wedi manteisio ar yr hyfforddiant hwn gyda ffocws penodol ar wella llafared. Mae hyn wedi cael yr effaith o wella cynllunio ar gyfer addysgu a dysgu y ogystal a gwella sgiliau siarad a gwrando ar draws yr ysgol.
- Mae model clwstwr o gefnogaeth hefyd wedi caniatáu i ysgolion rannu adnoddau drwy'r defnydd o Google Classroom.
- Datblygiad banc o adnoddau dysgu cyfunol wedi'u rhannu ar-lein a'u hansawdd wedi'i sicrhau gan GwE, gyda chyfleoedd i weld modelau ysgolion ledled y rhanbarth;
- Amrywiaeth eang o hyfforddiant ar gael yn rhithiol drwy gydol y cyfnod clo.
- Roedd hyn yn caniatáu i staff uwchraddio eu sgiliau i ddatblygu llafared yn ymarferol drwy ddysgu yn yr awyr agored yn y Cyfnod Sylfaen.
- Datblygu tudalen Facebook i gefnogi rhieni plant sy'n dysgu Cymraeg wrth iddynt gael eu haddysgu o bell yn ystod ac ar ôl y cyfnod clo.

Mae ein hysgolion cyfrwng Cymraeg i gyd wedi targedu'r gronfa adfer ar ôl Covid tuag at ddatblygu sgiliau llafared plant gan eu bod yn teimlo mai hyn yr effeithiwyd fwyaf arno yn ystod y cyfnodau pan nad oedd y plant yn yr ysgol. Mae ysgolion wedi cyflogi staff ychwanegol ble bynnag bosibl i roi cefnogaeth benodol i unigolion a grwpiau bach o ddysgwyr.

Siarter Iaith

Mae pob ysgol cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam wedi ennill y Wobr Aur. Mae'r gwaith o gynnal y Siarter a'r egwyddorion yn cael ei ddatblygu mewn ysgolion er mwyn ymateb i'r Fframwaith Cenedlaethol arfaethedig. Ers ei lansiad mae ysgolion wedi gwneud gwaith arloesol i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol ar draws y gymuned ysgol gyfan. Mae Wrecsam a Sir y Fflint wedi defnyddio'r cyllid a glustnodwyd iddynt drwy GwE i secondio Cydlynwyr Siarter Iaith i arwain ar y gwaith hwn.

Mae'r rhai a benodwyd i'r swyddi byrdymor hyn wedi dod a syniadau ffres o'u hysgolion ac wedi eu defnyddio'n effeithiol i hyrwyddo gweithgareddau iaith Gymraeg fel Dydd Miwsig Cymru ac ati. Maent hefyd wedi manteisio ar y cydweithio a'r rhannu adnoddau yn rhanbarthol. Bydd secondiad newydd yn dechrau ym mis Medi 2021. Mae natur byrdymor yr arian grant a'r ffaith nad yw parhad y grant yn cael ei gyhoeddi tan y munud olaf wedi achosi problemau yn y gorffennol. Byddwn yn parhau i weithio gyda GwE a LIC i fynd i'r afael â'r mater yn ystod cyfnod y CSCA nesaf.

Cymraeg Campus

Yn yr un modd mae pob ysgol cyfrwng Saesneg wedi sefydlu cynlluniau i ddarparu Cymraeg Campus. Mae 100% o ysgolion Wrecsam bellach wedi ymrwymo i'r prosiect. Mae 18 o ysgolion Wrecsam wedi ennill y Wobr Efydd ac roedd sawl gwobr arall ar fin cael ei dyfarnu pan gafodd y broses ei hoedi o ganlyniad i Covid-19 a'r cyfnod clo.

Mae gweithio gyda phartneriaid ar draws asiantaethau yn lleol yn Wrecsam a thu hwnt yn allweddol i lwyddiant ein strategaeth ac mae eu cyfraniad i Fforwm y Gymraeg yn amhrisiadwy. Cynigir cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol drwy fentrau a digwyddiadau mewn ysgolion unigol a hefyd drwy waith yr Urdd, Menter Iaith a Senedd yr Ifanc. Mae gan rai ysgolion Bencampwr y Gymraeg neu aelod dynodedig o staff sy'n hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg ond nid yw'r ddarpariaeth hon ar gael ym mhob ysgol.

Mae Menter Iaith Maelor yn cynnig cyfle i bobl ifanc ymarfer a defnyddio eu Cymraeg mewn gweithgareddau a digwyddiadau megis sesiynau rhieni a phlant bach, Sblash a Chân a Rhigwm a Chân i ymarfer hwiangerddi. Cynhaliwyd digwyddiadau i hyrwyddo apiau iaith mewn ysgolion gyda chymeriadau plant adnabyddus fel Magi Ann a hefyd trefnwyd digwyddiadau allgwricwlaidd megis sesiynau crefft a drama yn ystod y gwyliau ac ar benwythnosau cyn y pandemig.

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

Byddwn yn parhau i fapio'r cyfleoedd presennol i blant o oedran ysgol ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg y tu allan i'r dosbarth a'r ysgol drwy weithio mewn partneriaeth â'n gwasanaethau ieuenctid, darparwyr gwasanaethau hamdden a sefydliadau fel yr Urdd, Menter Iaith a Chlwb Pêl-droed Wrecsam.

Byddwn yn parhau i hyrwyddo a chefnogi gwaith Mudiad Meithrin i roi cyfleoedd i ddarparu rhieni a rheini newydd fynychu sesiynau perthnasol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Manteisio ar gyfleoedd i drafod yr hyn sydd ar gael gyda rhieni sy'n mynychu grwpiau Cymraeg i Blant, cylchoedd Ti a Fi a Chylchoedd Meithrin yn ogystal â nosweithiau agored a nosweithiau rhieni yn yr ysgol.

Byddwn yn sicrhau bod Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wreccsam yn darparu gwybodaeth ar fanteision magu plant yn ddwyieithog a defnyddio'r Gymraeg yn y cartref ac yn cyfeirio unigolion at lenyddiaeth a chyhoeddiadau Cymraeg ac at gwybodaeth am gyfleoedd i oedolion ddysgu Cymraeg.

Gan weithio gyda'n partneriaid ar y Fforwm, byddwn yn gwneud y mwyaf o, ac yn cydweithio ar y defnydd o blatfformau ar-lein a chyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo gweithgareddau a chyfleoedd sydd ar gael yn lleol ac ar draws yr ardal ehangach.

Byddwn yn parhau i hyrwyddo a chefnog gweithrediad y Siarter Iaith a Chymraeg Campus, gan sicrhau bod pob ysgol yn cyflawni ac yn cyrraedd lefel ddisgwyliedig y Wobr Aur. Drwy gryfhau ein perthnasoedd gyda'n partneriaid ar y Fforwm, byddwn yn targedu gweithgareddau y tu allan i'r ysgol drwy gyfrwng y Gymraeg gan ddynodi meysydd allweddol drwy ddefnyddio data Siarter Iaith a Chymraeg Campus.

Byddwn yn parhau i weithio gyda'n partneriaid yn Hamdden, ein cydweithrediaeth cerddoriaeth, yn ogystal â sefydliadau a chyflogwyr lleol i sicrhau bod pethau fel gwersi nofio, gwersi cerddoriaeth a gweithgareddau eraill ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg.

Lle ydym ni'n disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Bydd gwybodaeth yr ydym wedi'i chasglu o holiaduron ac mewn cydweithrediad â phartneriaid yn cael ei bwydo drwy is-grŵp o'r Fforwm a'i defnyddio i ddatblygu'r gwaith hwn.

Bydd plant a phobl ifanc Wreccsam, ynghyd â'u teuluoedd, yn gallu defnyddio'u sgiliau Cymraeg yn hyderus ac yn fedrus mewn amrywiaeth eang o sefyllfaoedd o fewn a'r tu allan i'w haddysg ffurfiol. Byddant yn gallu cael mynediad at gyfleoedd i ddefnyddio a datblygu ymhellach eu defnydd o'r Gymraeg mewn cyflogaeth a hamdden, a disgyblion heddiw fydd y rhieni a fydd yn dewis addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer eu plant eu hunain erbyn diwedd y Cynllun hwn.

Deilliant 6

Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) (yn unol â'r dyletswyddau a bennir yn Neddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.)

Ble rydym ni arni rŵan?

Tra bo cynnydd wedi'i wneud yn ystod oes y CSCA presennol, mae llawer i'w wneud o hyd i sicrhau bod yr ystod lawn o wasanaethau cymorth ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg i ddysgwyr Wreccsam.

Mae recriwtio staff mewn rhai meysydd arbenigol (e.e. Seicoleg Addysg, Therapi Iaith a Lleferydd) yn her o hyd, nid yn unig i feysydd gwasanaeth ALL ond hefyd asiantaethau iechyd. Gall hyn weithiau arwain at oedi annerbyniol mewn cael cymorth arbenigol ar gyfer dysgwyr, neu at fethu â chael y gwasanaeth yn eu dewis iaith o gwbl.

Gall y Gwasanaeth Allgymorth Iaith ddarparu therapi drwy gyfrwng y Gymraeg gan fod y Cydlynnydd yn siaradwr rhugl. Rydym hefyd yn gweithio â therapyddion dwyieithog ym Mwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. O ran cefnogaeth gan y Gwasanaeth Cymorth Llythrennedd, mynychodd un o'r cydlynwyr y Cynllun Sabothol yr Iaith Gymraeg ychydig flynyddoedd y ôl a nhw yn awr yw'r unigolyn arweiniol ar ddarparu cymorth i'r clwstwr cyfrwng Cymraeg. Er nad ydynt yn rhugl, mae eu Cymraeg o safon eithaf da sy'n golygu eu bod y gallu siarad â disgyblion yn Gymraeg ac maent wedi gallu addasu nifer o adnoddau er mwyn sicrhau y gellir darparu'r ymyraethau drwy gyfrwng y Gymraeg fel sy'n ofynnol.

Ar hyn o bryd mae un ddarpariaeth Cyfnod Sylfaen ac un ddarpariaeth CA2 ag adnoddau yn Ysgol Bodhyfryd yng nghanol y dref sydd â lle i 8 ac 11 disgybl yn y dref honno. Mae yna hefyd ddarpariaeth gydag adnoddau yn Ysgol Morgan Llwyd sydd â lle i 16 o ddysgwyr. Er bod Wrecsam yn ALL cymharol fach yn ddaearyddol, mae tystiolaeth anecdotaidd o ysgolion cynradd bod rhieni'n gyndyn o fanteisio ar y gefnogaeth sydd ar gael yn y ddarpariaeth ag adnoddau am nad ydynt yn dymuno i'w plant deithio ar draws y dref. Mae tystiolaeth yn dod i'r amlwg bod disgyblion ag ADY yn gadael addysg cyfrwng Cymraeg oherwydd bod eu rhieni'n credu bod dysgu ail iaith yn her ychwanegol ac nad yw eu plentyn yn gallu ymdopi.

Nid yw adnoddau cyfrwng Cymraeg addas i gefnogi amrywiaeth o anghenion bob amser ar gael yn rhwydd ym mhob dosbarth a gall hyn hefyd fod yn rhwystr.

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

Yn yr adran addysg ac o fewn y Cyngor ehangach, byddwn yn gweithio gyda'n hasiantaethau partner ac ALL eraill i recriwtio siaradwyr Cymraeg i rolau allweddol ble bynnag bosibl. Fel rhan o'n hygyrch hyrwyddo ehangach (gw. Canlyniad 7) byddwn yn gweithio gyda'n hysgolion, darparwyr Addysg Bellach a phrifysgolion i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg â'r sgiliau priodol i sicrhau gweithlu cynaliadwy.

Mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg 2018 yn rhoi dyletswydd ar yr Awdurdod Lleol i barhau i adolygu darpariaeth ADY ar draws yr holl leoliadau yn cynnwys y ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr cyfrwng Cymraeg. Byddwn yn ymgymryd ag archwiliad o AAA neu ADY dysgwyr cyfrwng Cymraeg ddwywaith y flwyddyn i weld beth yw lefel yr angen am ddarpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg ac yn cymryd y camau priodol mewn ymateb i ganlyniad yr archwiliad hwnnw.

Byddwn yn parhau i fonitro ac adolygu'r ddarpariaeth yn unol â'r anghenion sy'n dod i'r amlwg yn ystod pum mlynedd cyntaf y CSCA. Byddwn yn gweithio mewn partneriaeth â'n hysgolion cyfrwng Cymraeg, ALL cyfagos a GwE i sicrhau datblygiad proffesiynol pob aelod o staff i gefnogi'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Byddwn yn parhau i weithio gyda'n hysgolion cyfrwng Cymraeg ac yn ar arbennig gydag asiantaethau allanol, yn cynnwys cydweithiwr ym maes iechyd, i sicrhau y caiff rhieni dawlwech meddwl ac y gallant fod yn hyderus na fydd dewis addysg cyfrwng Cymraeg yn anfaetisio unrhyw blentyn ag ADY, ac y byddant yn cael yr un gefnogaeth a'r un mynediad at wasanaethau arbenigol ag unrhyw blentyn arall.

Byddwn yn adolygu'r adnoddau iaith Gymraeg sydd ar gael ar hyn o bryd ac yn sicrhau y gallwn gydweithio'n genedlaethol fel y gall ein hysgolion a'n dysgwyr gael mynediad at yr hyn sydd ei angen arnynt.

Mewn perthynas â'r rownd nesaf o gyfalaf GC byddwn yn cyflwyno cais perthnasol i gynhwysiant ac ehangu ADY.

Lle rydym yn disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Byddwn yn cymryd yr holl gamau angenrheidiol i gydymffurfio â'r Deddf ADY a'r Tribiwnlys Addysg i ddarparu system ddwyieithog o ddarpariaeth ADY a byddwn yn ceisio sicrhau darpariaeth ddigonol ar gyfer dysgwyr sydd eisiau'r ddarpariaeth drwy gyfrwng y Gymraeg ochr yn ochr â gweithlu o faint a gallu digonol yn ystod oes y CSCA.

Erbyn diwedd y cynllun byddwn wedi:

- Cynyddu ein capasiti i gefnogi disgyblion mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg drwy fod â mwy o staff sy'n siarad Cymraeg yn ein timau canolog yn ogystal ag o fewn ein sefydliadau partner.
- Parhau i sicrhau bod darpariaeth ADY yn y sector cyfrwng Cymraeg yn cyd-fynd â'r angen sy'n dod i'r amlwg, yn cynnwys darpariaeth arbenigol.
- Llunio trosolwg strategol o sgiliau penodol a pherthnasol ein gweithlu yn ein hysgolion cyfrwng Cymraeg.
- Gofalu bod y cwricwlwm a'r adnoddau angenrheidiol yn diwallu angen pawb rhwng 0-25 gydag ADY, gydag ystyriaeth benodol yn cael ei rhoi i gydraddoldeb o safbwynt darpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Deilliant 7

Cynyddu nifer y staff addysgu sy'n gallu dysgu Cymraeg fel pwnc a hefyd addysgu pwnc arall drwy gyfrwng y Gymraeg

Ble rydym ni arni rŵan?

Thema gyffredin y CSCA hwn yw her barhaus recriwtio staff sy'n siarad Cymraeg i rolau allweddol yn Wrecsam. Mae hwn yn fater y mae'r Cyngor yn ymwybodol ohono ac yn rhywbeth y bydd yn mynd ati'n weithredol i roi sylw iddo yn ystod blynyddoedd cynharaf y CSCA hwn mewn cydweithrediad â'n partneriaid. Rydym yn cydnabod nad yw Wrecsam ar hyn o bryd yn cael ei weld fel rhywle y mae siaradwyr Cymraeg yn dymuno byw a gweithio ynddo ac rydym yn anelu at newid hyn. Rydym hefyd yn cydnabod bod cyfran arwyddocaol o'n gweithlu o siaradwyr Cymraeg at y dyfodol ar hyn o bryd yn ddisgyblion yn ein hysgolion cyfrwng Cymraeg. Felly bydd sicrhau eu bod yn cyrraedd safonau uchel erbyn yr adeg pan maen nhw'n gadael yr ysgol, yn cael cyfleoedd i barhau i siarad Cymraeg y tu allan i amgylchedd yr ysgol, a sicrhau eu bod yn cael eu hannog a'u cefnogi i geisio swyddi'n lleol ar ôl iddynt orffen eu haddysg llawn amser yn flaenoriaeth i ni.

O'n chwe ysgol/ffederasiwn cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam, mae 2 ar hyn o bryd wrthi'n recriwtio pennaeth parhaol. Mae ein hysgol cyfrwng Cymraeg newydd, sydd i agor ym mis Medi 2022, hefyd wrthi'n recriwtio pennaeth. Ers 2017 rydym wedi gwneud cynnydd da o ran cynyddu nifer yr ymgeiswyr o'n hysgolion cyfrwng Cymraeg sydd wedi ennill NPQH. Mae GwE yn cefnogi Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant i adnabod a chefnogi athrawon yn rhagweithiol ar bob cam o'u gyrfa i ddatblygu eu sgiliau arweinyddiaeth drwy eu cynnig datblygu proffesiynol. Tra bo hyn wedi cryfhau ac ehangu nifer yr ymgeiswyr gyda'r cymwysterau addas ar gyfer rolau arweinyddiaeth, ac yn dal i wneud hynny, ni fydd hyn ynddo'i hun yn darparu digon o gapasiti ar gyfer y twf yr ydym yn cynllunio ar ei gyfer yn ein darpariaeth iaith Gymraeg, felly mae angen gwneud mwy. Rydym yn amcangyfrif y byddwn agen 8.5 o staff addysgu ychwanegol ar gyfer pob ysgol gynradd 210 yr ydym yn ei hagar.

Yn y sector uwchradd, mae recriwtio i rai meysydd pwnc yn anodd. Mae Ysgol Morgan Llwyd wedi cryfhau ei chysylltiadau â CABAN sydd wedi eu cefnogi nhw â hyn i raddau. Mae'r defnydd o E-ysgol hefyd wedi caniatáu i'r ysgol gynnig amrywiaeth eang o bynciau mewn meysydd lle mae prinder drwy gydweithio ag ysgolion cyfrwng Cymraeg y tu allan i'r ALI.

Gwelwyd cynnydd graddol yn nifer yr athrawon mewn ysgolion cyfrwng Saesneg sy'n manteisio ar y Cynllun Cymraeg Sabothol, rhywbeth sydd nid yn unig yn cryfhau'r iaith ac ethos Gymraeg a diwylliant Cymru yn yr ysgolion hyn ond hefyd yn rhoi opsiynau i'r Cyngor o ran adolygu dosbarthiad ysgolion. Mae angen gwneud mwy o safbwynt darparu cyfleoedd parhaus i athrawon sy'n dychwelyd o'r cynlluniau sabothol i barhau i ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Cymraeg. Mae Tîm Ymgynghorol y Gymraeg yn parhau i ddarparu ystod eang o gyrsiau ar gyfer staff mewn ysgolion cyfrwng Saesneg ar bobl lefel o allu yn y Gymraeg.

Lle rydym yn anelu at fod o fewn 5 mlynedd gyntaf y Cynllun hwn a sut ydym ni'n bwriadu cyrraedd yno?

Mae sicrhau digon o ddewis o staff blynyddoedd cynnar yn hanfodol i ehangu darpariaeth yn y maes hwn. Byddwn yn hyrwyddo'r canlynol:

Cyrsiau Ysgol Cam Wrth Gam

Y Cynllun Ysgolion Cam wrth Gam yw'r unig ddarparwr hyfforddiant cenedlaethol sy'n darparu cyrsiau Gofal Plant drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r cynllun y gweithio'n agos ag ysgolion uwchradd i ddarparu rhaglenni hyfforddiant sy'n diwallu anghenion ysgolion a chymunedau yn y modd mwyaf effeithiol. Cynigir amrywiaeth o gyrsiau i ddisgyblion ysgolion uwchradd ledled Cymru fel rhan o gwricwlwm yr ysgol.

Darperir gwasanaeth hyblyg o safon uchel gan diwtoriaid, aseswyr a dilyswyr sydd â'r profiad a'r cymwysterau priodol. Cynigir amrywiaeth o gyrsiau, wedi'u teilwra i ddiwallu anghenion unigol ysgolion a dysgwyr.

Byddwn yn parhau i hyrwyddo'r Cynllun Iaith Gymraeg Sabothol gan sicrhau y caiff ei ddefnyddio'n strategol i ddiwallu anghenion ysgolion, yn enwedig y rhai hynny lle bydd newidiadau i faint o Gymraeg a addysgir yn effeithio ar yr angen o ran sgiliau staff.

Byddwn yn sicrhau bod ysgolion yn targedu datblygiad sgiliau eu staff – yn staff addysgu a chymorth fel ei gilydd - o fewn cynlluniau datblygu ysgolion yng nghyd-destun gwella safonau. Bydd canlyniadau'r gweithlu'n cael eu rhannu gydag Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant GwE, a fydd yn eu helpu nhw i fonitro a chefnogi gweithrediad priodol y cynlluniau datblygu ysgolion.

Byddwn yn parhau i ddefnyddio data'r gweithlu i ddatblygu a darparu rhaglenni dysgu priodol sy'n adlewyrchu anghenion ein gweithlu lleol. Byddwn yn gwneud mwy o waith i hyrwyddo'r amrywiaeth llawn o gyrsiau Cymraeg sydd ar gael yn lleol, wyneb yn wyneb ac ar-lein. Byddwn yn fwy rhagweithiol o ran annog mwy o staff i fanteisio ar y cyrsiau hyn i wella eu sgiliau Cymraeg a'u symud ar hyd y continwwm iaith.

Byddwn yn codi ymwybyddiaeth ein llywodraethwyr ysgolion o'r angen am sgiliau dwyieithog wrth recriwtio staff a bod monitro gwelliant yn sgiliau eu staff yn hanfodol. Drwy gyfarfodydd Cymdeithas Llywodraethwyr Wrecsam byddwn yn rhoi diweddariadau rheolaidd i lywodraethwyr ar ein cynnydd yn erbyn targedau ein CSCA a'r cyfraniad y gallant ei wneud at ein gwaith.

Byddwn yn datblygu ymgyrch i hyrwyddo manteision byw a gweithio yn Wrecsam a'r cyffiniau i'r rhai hynny sy'n gallu siarad Cymraeg neu sy'n awyddus i ddysgu.

Mewn partneriaeth â'n hysgolion cyfrwng Cymraeg, cydweithwyr GwE ac ALI cyfagos, byddwn yn blaenoriaethu'r angen i recriwtio staff i gefnogi Deilliant 6 er mwyn diwallu gofynion Deddf ADY a'r Tribiwnlys Addysg.

Byddwn yn gweithio gyda Gyrfa Cymru, Ysgol Morgan Llwyd a Choleg Cambria i godi ymwybyddiaeth o'r angen am weithwyr sy'n siarad Cymraeg mewn meysydd allweddol ac i hyrwyddo cyfleoedd gyrfa. Byddwn yn parhau i gydweithio â Mudiad Meithrin i gefnogi cyfleoedd hyfforddi ar gyfer staff sy'n gweithio yn y sector nas cynhelir.

Byddwn y datblygu perthnasoedd gwaith gyda'r Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Ysgolion er mwyn recriwtio'n llwyddiannus i swyddi penaethiaid yn ein hysgolion cyfrwng Cymraeg yn Wrecsam. Byddwn hefyd yn gweithio'n agos â'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i hyrwyddo manteision astudio parhaus yng Nghymru a thrwy gyfrwng y Gymraeg.

Bydd ein Tîm Ymgynghorol y Gymraeg ynghyd ag Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant GwE yn rhoi arweiniad ac yn cynnig cefnogaeth i sicrhau bod ysgolion yn adlewyrchu'n gywir sgiliau iaith Gymraeg staff ysgolion wrth lenwi'r cyfrifiad gweithlu.

Lle rydym yn disgwyl bod ar ddiwedd ein cynllun deng mlynedd?

Bydd Wrecsam yn cael ei weld fel lle dymunol i siaradwyr Cymraeg fyw a gweithio ac i fod yn rhan o gymuned Gymreig ffyniannus a bywiog. Gall y rhai hynny sy'n dymuno dysgu'r iaith, naill ai am resymau personol neu broffesiynol, ddod o hyd i wybodaeth am y cyrsiau sydd ar gael yn ddidrafferth a manteisio arnynt mewn ffordd sy'n siwtio eu hanghenion,

Bydd ein pobl ifanc, sydd ar hyn o bryd yn ddisgyblion yn ein hysgolion cyfrwng Cymraeg eisiau parhau i fyw a gweithio yn Wrecsam a magu eu teuluoedd eu hunain yma. Yn ogystal, byddwn yn gallu denu i rolau allweddol ymgeiswyr o safon uchel sy'n siarad Cymraeg o bob rhan o Gymru.

Geirfa

ADY	Anghenion Dysgu Ychwanegol
DADYT (ALNET)	Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg 2018
BTEC	Business and Technology Education Council – cymhwyster galwedigaethol
C or M	C – 'Current Single Registration' disgyblion wedi cofrestru mewn un ysgol yn unig; M – disgyblion sydd wedi cofrestru mewn mwy nag un lleoliad ar yt un adeg
CABAN	Partneriaeth rhwng ysgolion, Prifysgol Bangor, y cosortwm rhanbarthol GwE a'r athrofa ymchwil CIEREI sydd yn canolbwyntio a ddatblygiad proffesiynol parhaus
CS	Cyfwng Saesneg
AB	Addysg Bellach
CLIA	Cyferwerth Llawn Amser
TGAU	Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
GwE	Gwasanaeth Gwella Ysgolion Gogledd Cymru
CA	Cyfnod Allweddol
ALI	Awdurdod Lleol
NAG	Nifer ar y gofrestr
CPCP	Cymhwyster Proffesiynol Cenedlaethol Penaethiaid
NDB (PAN)	Nifer Derbyn Blynyddol – yr uchafswm o ran nifer y dysgwyr wnaiff yr awdurdod mynedad ei dderbyn i bob grŵp blwyddyn
PLASC	Cyfrifiad Blynyddol Disgyblion Ysgol
DgA	Darpariaeth gyda Adnoddau
CSGA	Cymllun Strategol y Gymgaerg mewn Addysg
LIC	Llywodraeth Cymru
CC	Cyfrwng Cymraeg
YMLI	Ysgol Morgan Llwyd